

Національний університет «Чернігівський колегіум»

імені Т. Г. Шевченка

Факультет дошкільної, початкової освіти і мистецтв

Кафедра мов і методики їх викладання

Кваліфікаційна робота

освітнього ступеня: «магістр»

на тему:

**«РОЗВИТОК ЛОГІЧНОГО МИСЛЕННЯ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО
ВІКУ ЗА ДОПОМОГОЮ ТЕХНОЛОГІЇ КОНСТРУЮВАННЯ»**

Виконала:

студентка II курсу, 63 групи

Спеціальності 012 «Дошкільна освіта»

Трушкова Надія Аркадіївна

Науковий керівник:

кандидат педагогічних наук, доцент,

завідувач кафедри мов і методики

їх викладання

Мірошник Ірина Василівна

Чернігів – 2022

Роботу подано до розгляду «___» _____ 2022 року.

Студентка _____ Надія ТРУШКОВА

Науковий керівник _____ Ірина МІРОШНИК

Кваліфікаційна робота розглянута на засідання кафедри *дошкільної та початкової освіти*

протокол № _____ від «___» _____ 2022 р.

Студентка допускається до захисту цієї роботи в екзаменаційній комісії.

Зав. кафедри _____ Ірина ТУРЧИНА

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ.....	4
ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ РОЗВИТОКУ ЛОГІЧНОГО МИСЛЕННЯ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗА ДОПОМОГОЮ ТЕХНОЛОГІЇ КОНСТРУЮВАННЯ.....	12
1.1. Психофізіологічні особливості розвитку логічного мислення у дітей дошкільного віку.....	12
1.2. Сучасні технології розвитку логічного мислення у дітей дошкільного віку.....	15
Висновки до розділу 1.....	21
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ КОНСТРУЮВАННЯ ДЛЯ РОЗВИТОКУ ЛОГІЧНОГО МИСЛЕННЯ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	23
2.1. Умови забезпечення ефективної конструктивної діяльності дітей дошкільного віку з метою розвитку у них логічного мислення.....	23
2.2. Система вправ для розвитку логічного мислення у дітей дошкільного віку за допомогою технології конструювання.....	27
2.3. Діагностика рівня розвитку логічного мислення у дітей дошкільного віку з використанням технології конструювання.....	34
2.4. Методичні рекомендації щодо використання технології конструювання для розвитку логічного мислення у дітей дошкільного віку.....	47
Висновки до розділу 2.....	55
ВИСНОВКИ.....	58
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	61
АНОТАЦІЇ.....	69
ДОДАТКИ	71

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

ДДВ – дитина дошкільного віку

ЗДО – заклад дошкільної освіти

ВСТУП

Разом з розвитком науки та техніки з'являються нові методи розв'язання освітніх завдань. Роль вихователя закладу дошкільної освіти набуває нової якості – задоволення пізнавальних інтересів дошкільника. Відбувається розвиток змісту форм і методів навчання, з'являються нові освітні технології. Гармонійно поєднуються інноваційні та класичні методи навчання та розвитку дошкільників. Гра залишається потужним навчальним і виховним засобом. Її називають основним видом діяльності дитини [5, с. 35; 8, с. 26]. Саме в грі виявляються і розвиваються різні сторони особистості дошкільника, задовольняється багато інтелектуальних і емоційних потреб, складається характер, що позитивно впливає на соціальне здоров'я дитини. Сьогодні в дошкільній освіті активно використовуються ігрові технології навчання, що сприяє загальному розвитку дитини та її логічного мислення. Використання новітніх освітніх технологій є частиною розвитку дошкільника. Дитині, яка оволоділа логічним мисленням, в майбутньому легше дається навчання, вона вміє здійснювати аналіз, порівняння, стає більш уважною, чітко і ясно мислить.

Розвиток логічного мислення у дітей дошкільного віку є актуальною проблемою сучасної педагогіки, яка має на меті виховання в дошкільнят креативного підходу до трансформації оточуючого світу, активності, самостійності мислення, що сприятиме досягненню позитивних змін у житті.

Проблема розвитку логічного мислення у дітей дошкільного віку заслуговує на велику увагу в наш час. Сьогодні вносять свої правки у розвиток логічного мислення дошкільнят. Сучасні діти потребують більше вимог до себе у підборі методів і прийомів для організації навчально-виховного процесу.

Дослідження багатьох вчених дозволяють визначити необхідність і можливість розвитку логічного мислення у дітей вже з дошкільного віку.

Проблеми розвитку логічного мислення частково торкаються науковці та психологи. Так, деякі досліджують пізнавальні процеси, їх суть, розвиток

порушення та діагностику у дітей дошкільного та молодшого віку (Башаєва Т.В., Філатова О.В.); вивчають основи мислення школярів (Шардаков М.М.); описують розвиток мовлення дітей на різних етапах дошкільного дитинства від народження до 7 років (Богущ А.М.); описують психологічні аспекти формування уяви у дітей дошкільного віку (Борисюк О.М., Лепих О.М.); вивчають педагогічні умови розвитку творчої уяви у дітей засобами ігрової художньої діяльності (Жейнова С.С., Мельнікова Н.О.). Усі вищезазначені дослідники вивчали психічні якості та особливості дошкільників та молодших школярів, які регулюють досягнення дітей та слугують умовою життєдіяльності; властивості функціональних систем, що реалізують окремі психічні функції та мають індивідуальну міру прояву і виявляються в успішності та якісному засвоєнні й реалізації майбутньої діяльності дітей.

Прояви логічного мислення є у кожної людини, треба тільки їх розкрити та активізувати. Вони можуть бути різні: від яскравих до малопомітних, але їх зміст однаковий для всіх. Відмінність лише у масштабах досягнень. Чим раніше почати розвивати логічне мислення, тим яскравіше буде результат.

Наукові дослідження та досвід педагогів-практиків показують, що логічне мислення проявляється приблизно з п'ятого року життя, але це не значить, що до цього часу його не слід розвивати. Навпаки, чим раніше дитина почне вчитися спостерігати, пояснювати незвичайне, експериментувати, тим швидше в неї проявиться власне логічне мислення. Розвиток логічного мислення підтримує вміння бачити предмети з усіх боків, вміння створювати різні образи. Дошкільникам потрібно не лише фантазувати, а й скеровувати свою фантазію на вирішення різних питань.

Дошкільний вік – відповідний період становлення особистості. На цьому етапі починається розвиток здібностей до конструювання, який вмикає розумові процеси дитини, виникає цікавість до вирішення завдань, винахідливість, самостійність, креативність та ініціативність.

Одним з новітніх методів навчання є технологія конструювання. Вона створена для розвитку конструктивних здібностей у дітей за допомогою різних наборів конструкторів і має на меті інтелектуальний, фізичний емоційно-цілісний та креативний розвиток дошкільника. За допомогою конструювання покращуються навички й уміння дитини, її естетичний і розумовий розвиток. Діти дошкільного віку з добре розвиненими навичками конструювання швидше починають розмовляти, бо тонка моторика пов'язана з центрами мови. У свою чергу, швидкі, правильні рухи рук допомагають дитині надалі швидше і краще опанувати техніку письма.

Конструювання – це один з видів художньо-образотворчої діяльності, спрямований на створення різноманітних споруд з будівельних наборів, конструкторів [13, с. 48]; виготовлення виробів, іграшок, атрибутів для ігор з природних та неприродних матеріалів [9, с. 62]. Це дуже привабливе заняття для дітей дошкільного віку. Іграшки, ігри – одне з найсильніших виховних засобів в руках суспільства. Основний матеріал для конструювання – будівельний. Діти знайомляться з ним, з'ясовують відмінності деталей (кубики, цеглини, пластини тощо), в якому становищі він найбільш стійкий: коли знаходиться вертикально або горизонтально. Діти вивчають кольори, назви форм та предметів, користуються ними у грі, вчаться розрізняти великі і маленькі деталі. Під час використання в роботі різних видів конструкторів розвивається вміння побачити в звичайних речах незвичайні. Такими іграми є ігри з кубиками, конструювання з синельного дроту, ігри з магнітним конструктором, конструктором типу LEGO, на присосках тощо, які при всьому своєму розмаїтті виходять із загальної ідеї і мають такі характерні риси:

- кожна гра з конструктором являє собою набір завдань, які дитина вирішує за допомогою деталей конструктора;
- завдання даються дитині в різній формі: у вигляді моделі, малюнка, фотографії, креслення, усній інструкції тощо, і таким чином знайомлять його з різними способами передачі інформації;

- завдання розташовані приблизно в порядку зростання складності, тобто в них використаний принцип народних ігор: від простого до складного;
- поступове зростання складності завдань в конструюванні дозволяє дитині йти вперед і вдосконалюватися самостійно, розвивати свої творчі здібності;
- рішення завдань постає перед дитиною у вигляді споруд з деталей конструктора, тобто у вигляді видимих і відчутних речей; це дозволяє зіставити наочно «завдання» і «рішення» і самому перевірити точність виконання завдання;
- більшість ігор з конструктором не вичерпується пропонованими завданнями, а дозволяє дітям складати нові варіанти завдань і вигадувати нові ігри з конструктором, тобто займатися творчою діяльністю.

На заняттях з конструювання діти знайомляться з основами конструювання, заняття сприяють розвитку творчих здібностей і наочного образотворчого мислення, розвитку всіх пізнавальних інтересів, у тому числі і дрібної моторики, сприяють формуванню дружніх відносин в колективі вихованців, розвивають впевненість у собі та своїх навчальних можливостях.

Дошкільники вчаться зберігати порядок: розкладають конструктор так, як показав вихователь або керівник. Знають, що у кожного будівельного матеріалу свої місце зберігання. Після закінчення занять або ігор споруду розбирають, та складають деталі так, як вони були укладені до початку заняття.

Проблема використання технології конструювання розглядається багатьма науковцями. Так, Т.А. Варяхова описала зразкові конспекти з конструювання з використанням конструктора ЛЕГО [11]; Ю.В. Грицкова вивчає розвиток творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку засобами LEGO-конструювання [17]; Ю.О. Демідова визначає рівень сформованості пізнавальної самостійності старших дошкільників у конструктивній діяльності [19]; Л.О. Журенко розглядає творче конструювання як засіб інтелектуального розвитку дітей старшого

дошкільного віку [25]; Л.Г. Комарова виділяє значення моделювання логічних відносин та об'єктів реального світу засобами конструктора ЛЕГО [29]; Т.С. Лусс акцентує увагу на формуванні навичок конструктивно-ігрової діяльності дітей за допомогою конструктора ЛЕГО [45]; В.І. Романіна описує структуру заняття з конструювання з дітьми дошкільного віку [72].

Отже, як бачимо, хоча проблемі використання технології конструювання на заняттях у закладі дошкільної освіти і приділяється увага науковців, проблемі використання технології конструювання для розвитку саме логічного мислення у дітей дошкільного віку, а саме 4-5 років, приділяється лише частково, що і зумовило актуальність вибору теми нашого дослідження: **«Розвиток логічного мислення у дітей дошкільного віку за допомогою технології конструювання».**

Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні ефективності використання технології конструювання з метою розвитку логічного мислення у дітей дошкільного віку.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі **завдання**:

- розкрити психофізіологічні особливості розвитку логічного мислення у дітей дошкільного віку;
- охарактеризувати сучасні технології розвитку логічного мислення у дітей дошкільного віку;
- дослідити умови забезпечення ефективної конструктивної діяльності дітей дошкільного віку з метою розвитку у них логічного мислення та розробити відповідну систему вправ;
- здійснити діагностику рівня розвитку логічного мислення у дітей дошкільного віку з використанням технології конструювання;
- укласти методичні рекомендації щодо використання технології конструювання для розвитку логічного мислення у дітей дошкільного віку.

Об'єкт дослідження – процес розвитку логічного мислення у дітей дошкільного віку.

Предмет дослідження – розвиток логічного мислення у дітей дошкільного віку за допомогою технології конструювання.

Задля досягнення поставленої мети, було використано такі **методи дослідження**: *теоретичні* (вивчення та аналіз педагогічної літератури щодо розвитку логічного мислення у дітей дошкільного віку; поєднання передового педагогічного та власного досвіду для забезпечення належних педагогічних умов реалізації ефективної конструктивної діяльності дітей дошкільного віку з метою розвитку у них логічного мислення); *емпіричні* (спостереження за ігровою діяльністю дошкільників, індивідуальні та групові бесіди); *експериментальні* (педагогічний експеримент для визначення рівня розвитку логічного мислення у дітей дошкільного віку); *статистичні* (аналіз та обробка експериментальних даних).

Експериментальна база досліджень – четверта група закладу дошкільної освіти (ясла-садок) «Центр розвитку дитини» комбінованого типу Славутицької міської ради Вишгородського району Київської області (15 вихованців).

Практичне значення результатів дослідження полягає в розробці ігрових вправ для розвитку логічного мислення у дітей дошкільного віку за допомогою технології конструювання та укладанні методичних рекомендацій щодо використання технології конструювання для розвитку логічного мислення у дітей дошкільного віку.

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження оприлюднено на конференціях різного рівня, зокрема: Всеукраїнській науково-практичній онлайн-конференції «Освітній процесу закладах дошкільної освіти: сутність та інноваційний потенціал» (10.06.2021), на Міжнародній науково-практичній конференції «Інноваційні технології в дошкільній освіті» (14.04.2022) та Всеукраїнській конференції для фахівців дошкільної освіти (10.06.2022).

Публікації:

1. Трушкова Н. Особливості розвитку мовлення рідною мовою у дітей

дошкільного віку: Матеріали VIII Всеукраїнської мультидисциплінарної конференції «Чорноморські наукові студії». Одеса : Видавничий дім «Гельветика». 2022. 392 с. С. 379-381.

2. Трушкова Н. Розвиток логічного мислення у дітей дошкільного віку з використанням технології конструювання : Матеріали IX Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції «Сучасне дошкілля: актуальні проблеми, досвід, перспективи розвитку». Ніжин : Видавництво Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя. 2022. 182 с. С.162-166.

Структура кваліфікаційної роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів та висновків до них, загальних висновків, списку використаних джерел (80 найменувань). Загальний обсяг роботи становить 86 сторінок (із них основного тексту – 60 сторінок). Робота містить 3 таблиці та 7 додатків.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ РОЗВИТКУ ЛОГІЧНОГО МИСЛЕННЯ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗА ДОПОМОГОЮ ТЕХНОЛОГІЇ КОНСТРУЮВАННЯ

1.1. Психофізіологічні особливості розвитку логічного мислення у дітей дошкільного віку

Психофізіологічний розвиток дитини дошкільного віку (ДДВ) досліджувало багато психологів та педагогів: Л.В. Занкова, Б.М. Кедров, В.І. Решетникова, М.Н. Скаткін, В.О. Сухомлинський, А.В. Усова та ін. Він характеризується проявами таких почуттів і емоцій, як любов до близьких, прихильність до вихователя, доброзичливе ставлення до оточуючих, однолітків. Взаємовідносини, які дитина встановлює з дорослими та іншими дітьми відрізняються нестабільністю і залежать від ситуації. Діти засвоюють деякі норми і правила поведінки, пов'язані з певними дозволами і заборонами («можна», «неможна», «треба»), можуть побачити невідповідність поведінки нормам і правилам. Однак при цьому діти виділяють не порушення своєї норми, а порушення вимог дорослого («Ви сказали не стрибати там, а вона стрибає»).

ДДВ приблизно в три роки починає освоювати гендерні ролі: дівчинка – жінка, хлопчик – чоловік. Вона ототожнює себе з представником своєї статі, розуміє свою власну гендерну приналежність, аргументує її за ознаками (прикраси, одяг, зачіска, іграшки, уподобання в іграх тощо). У дошкільному віці діти розділяють людей за статтю, віком (діти, дорослі, люди похилого віку) як під час зустрічі, так і на картинках (фотографіях). Також починають приділяти увагу дітям протилежної статі.

У дошкільному віці виникає висока потреба дітей у фізичному русі (більше половини часу, коли дитина не спить, вона рухається). Цей вік сприятливий для початку роботи з формування у них фізичних якостей (гнучкість, витривалість, швидкість, координація тощо). Багато спортсменів саме з дошкільного віку починали свої перші кроки у спортивній кар'єрі.

У дошкільному віці накопичується запас уявлень про властивості предметів, навколишні явища і, звісно, про власну особистість. У віці трьох років дитина повинна вже бути знайома з основними кольорами (жовтий, синій, червоний, зелений) та фігурами (коло, трикутник, квадрат); вона швидко освоюється у просторі класної кімнати (квартири), у групі дитячого садочка, дворі, де часто грає, тощо. Освоєння простору відбувається разом з розвитком мовлення: дитина вивчає слова, за допомогою яких орієнтується навколо. А от у часі дошкільники поки орієнтуються ще погано, бо його не можна побачити, відчутти на смак або запах, помацати та пограти з ним. Але, все ж таки, діти його відчують, їх організм реагує на час (в певний час хочеться спати, в інший – їсти або гратися тощо). Також діти помічають, що час йде навколо них (тато йде на роботу і повертається) та у природі (день змінює вечір, літо змінює осінь, ялинку прикрашають взимку тощо).

Увага ДВВ мимовільна, але її стійкість проявляється по-різному. Переважно діти займаються однією справою 10–20 хвилин, але якщо заняття зацікавило, то ще може тривати доволі довго.

Пам'ять у дошкільників безпосередня і мимовільна. Позитивні та негативні явища, а також сигнали запам'ятовуються надовго.

У дошкільників, завдяки дорослим, формується інтерес до книжок та їх персонажів. Діти знайомиться все з більшою кількістю оповідань, але залишаються і улюблені, прочитані дорослими по декілька разів на прохання малечі. Діти пам'ятають імена всіх героїв, турбуються за них, разом з ними переживають їх пригоди, радіють «хеппі-енду»; із задоволенням роздивляються малюнки у книжках, відповідають на питання про оповідання, висловлюють свої думки; співвідносять малюнок і подію у казці або розповіді, улюблену казку; можуть «прочитати» за картинками; запам'ятовують невеликі римовані вірші або пісеньки.

Інтерес до продуктивної діяльності у дошкільників нестійкий. Малюючи, ліплячи або конструюючи, дитина використовує схематичні, а не детальні елементи, іноді навіть важко здогадатися, що чи кого малювала

(робила з пластиліну або конструктора) дитина. Дитина може малювати, ліпити, конструювати за зразком або прикладом лише легкі конструкції, з двох або трьох деталей.

Мислення дитини є наочно-дійовим: дитина вирішує завдання шляхом безпосередньої дії з предметами (складання пірамідки, кубиків, конструювання за зразком тощо). У наочно-дійових завданнях дошкільник вчиться співвідносити умови з метою, що є необхідним для дитячої розумової діяльності. У грі дошкільник починає розвивати свою уяву, граючись з одним предметом, дитина уявляє абсолютно інший (кубик – це машинка, м'ячик – це тваринка тощо). Але, щоб підготувати дитину до дорослого життя, треба навчити її логічно мислити і користуватися накопиченими вміннями, навичками і знаннями у буденному житті. Необхідно пояснити дитині необхідність у взаєморозумінні з оточуючими дітьми, дорослими і взагалі докільням. Мислення – це найважливіша функція людського мозку, без нього не може бути будь-якого виду діяльності. Мислення – засада освоєння нових знань, навичок та умінь. Саме через це необхідно сформулювати у дошкільника підґрунтя логічного мислення до того, як він піде до школи.

Процес формування логічного мислення у ДДВ буде ефективним за *таких умов*:

- коли дитина розуміє значення і зміст вивченого (зادля цього педагог повинен поставити та досягти мети: що саме і як він повинен розказати дітям, аби донести і зацікавити їх новою темою);
- присутність нового як у змісті вивченого, так і в підході до його вчення (педагог повинен розкривати можливості учнів, не зупиняючись на одному пізнавальному рівні);
- емоційна привабливість завдання (щоб здобуті знання викликали у дітей емоційний відгук, моральні, естетичні та інтелектуальні почуття).

Логічне мислення проваджує здатність дитини доводити вірні та заперечувати неправильні думки, обирати під час висловлювання правильні твердження, вміння висловлюватися, спираючись на незаперечні факти.

Отже, необхідним механізмом засвоєння ДДВ навколишньої діяльності, опанування ними матеріалу у різних галузях знань виступає вміння логічно мислити, що є запорукою ефективного та якісного оволодіння дошкільниками сучасними технологіями, спрямованими на розвиток логічного мислення у дітей дошкільного віку. До розгляду цього питання переходимо в наступному параграфі.

1.2. Сучасні технології розвитку логічного мислення у дітей дошкільного віку

Сучасна система дошкільної освіти України спрямована на формування плідного підґрунтя для прогресивного, всебічного, цілісного розвитку дошкільника. Заклади освіти скеровують свої зусилля на організацію у дітей відповідного рівня всебічної життєвої освіченості. Умови, які створюють педагоги на стадії дошкільного віку, відображаються в наступних досягненнях дітей. Тому необхідно використовувати методи виховання, які б дозволяли дітям накопичувати особистий досвід вирішення життєвих питань.

Сучасні дітлахи освічені, жваві, комунікабельні, кмітливі. Вони із задоволенням вивчають навколишній світ, вчать правильно діяти за різних обставин, приймати рішення, самостійно вирішувати питання і знаходити вихід із проблемних ситуацій. Якщо дитина все це вміє, її можна назвати компетентною.

Отож, формування і розвиток логічного мислення у ДДВ є основним і актуальним завданням сучасної освіти. Коли дитина починає готуватися до школи, під дією посиленого навчання йде перебудова всіх її процесів пізнання. Найпродуктивнішим у розвитку логічного мислення є старший дошкільний вік. Діти долучаються до нових видів діяльності і системи

міжособистісних відносин, яка потребує від них інших психологічних якостей.

Щоб розвивати логічне мислення у дітей найбільш продуктивним є проведення ігор з речами, за малюнком, за зразком, а також словесні ігри. Вагомою умовою розвитку логічного мислення у ДДВ є застосування сучасних ігрових технологій навчання.

Сучасні ігрові технології навчання є найбільш результативними в освітньому процесі дошкільників. Вони є складовим компонентом педагогічних технологій та з'єднані з ігровою формою співпраці педагога та учня через втілення певного сюжету (гра, спектакль, розповідь, спілкування тощо). Сучасні ігрові технології відрізняються від інших технологій навчання тим, що саме гра – улюблена форма діяльності дітей і дорослих; це дієвий метод активізації людей (будь-хто може проявити себе); через гру простіше долати труднощі та перешкоди; саме в грі ти можеш приміряти на себе будь-яку роль; це багатофункціональна та колективна форма роботи, вона має чітку мету та кінцевий результат.

Головні правила організації гри:

- добровільна участь;
- принцип розвитку руху;
- принцип підтримки ігрових обставин;
- зв'язок ігрової та неігрової діяльності;
- логічний перехід від найлегшого до найскладнішого;
- підведення підсумків та оголошення результатів.

Сучасні ігрові форми допомагають рости як учням, так і педагогам разом з ними.

Нині існує великий ряд ігрових технологій для використання роботи з дошкільниками. Найпопулярніші: «Логічні блоки Д'єнєша»; «Кольорові палички»; «Казкові лабіринти гри»; «Інтелектуальні ігри Нікітіних» такі як: «Чудо – куб», «Кубики для всіх», «Унікуб», «Склади візерунок», «Дроби»,

«Склади квадрат», «Танграм»; «Технологія розвитку творчої особистості» тощо.

«Логічні блоки 3. Д'єнеша» складаються з 48 блоків різних за кольором (червоний, жовтий та синій), формою (круглі, квадратні, прямокутні та трикутні), розміром (маленькі і великі) та товщиною (тонкі і товсті). Ці логічні блоки в грі з дошкільниками допомагають педагогу пришвидшенню розвитку логічного мислення дітей.

Розвиваючі ігри Нікітіних, гру «Танграм» можна підлаштувати під будь-який рівень розвитку дитини та під її захоплення. Переважно ці ігри мають форму головоломок, направлених на розвиток логічного та творчого мислення. Кожна така гра спрямовує дитину на творчу роботу, дає змогу придумати, що можна до неї додати або як можна її змінити.

«*Казкові лабіринти гри*» – це ігрова форма комунікації дорослого і дитини через втілення певного сюжету (казки і ігри). Вони перетворюють навчання в цікаві заняття для дитини, прищеплюють інтерес до набутих знань, умінь і навичок. Застосування розвиваючих ігор в освітньому процесі дає можливість переходити від звичайних занять до пізнавальних.

Крім того, у закладах дошкільної освіти (ЗДО) застосовується *технологія розвитку творчої особистості*. Теорія вирішення творчих завдань Альтшуллера вчить дитину вирішувати питання різного рівня від нижчого до вищого. Потрібно тільки навчити дитину відрізнити легкі і важкі проблеми.

У сучасній дошкільній освіті широко користується попитом *технологія конструювання*. Вона створена для розвитку особистості, яка може знайти креативні шляхи вирішення поставлених завдань і має на меті інтелектуальний, фізичний та креативний розвиток дитини. Завдяки конструюванню вдосконалюються навички і вміння дитини, пришвидшується її розумовий і естетичний розвиток. У дошкільників виникає інтерес до продуктивної діяльності, де вони можуть проявити себе, побачити свої досягнення та отримати чудовий результат.

Конструювання – цілеспрямована діяльність, яка більш за все пов'язана з ігровою технологією, вона має початок (визначення задуму) та кінцевий результат (отримання готового продукту) – ігрові споруди, фігури, транспорт, іграшки тощо із будівельного матеріалу. На заняттях з конструювання здійснюється процес розвитку різних здібностей дитини, оскільки цьому сприяє використання різних видів конструювання.

Зараз конструювання – одна із сучасних технологій, яка використовується для навчання і розвитку дітей і дає їм можливість творити і фантазувати, вивчати навколишнє середовище і себе в ньому, проводити досліди і робити перші відкриття. Це велика гамма гри, яка огортає сюжетно-рольову, будівельну, розвивальну, рухливу або спокійну, самостійну або групову, в парах або командну гру. І неважливо, який вид гри обрав педагог сьогодні, будь-який вид гри додає свій важливий внесок у всебічний розвиток дошкільника.

Технологія конструювання відкриває, розвиває і зберігає внутрішню здатність і хист кожної дитини, генерує її погляди і переконання, поповнює ігрові навички, розкриває творче ставлення до будівництва конструкцій, слугує вдалій самореалізації для подальшого дорослого життя.

У дошкільній педагогіці виділяють кілька різновидів конструювання, таких як: *за зразком, за умовою, за задумом, вільне, тематичне* тощо. Тип конструювання обирається зважаючи на ціль заняття, рівень розвитку дітей, тощо. Всі вони відіграють важливу роль у розвитку мислення дошкільників. Гарно сплановане заняття, з використанням зразків – значна і потрібна фаза, завдяки якій діти довідуються про ознаки різних предметів, знайомляться з мистецтвом будівництва, вивчають ключові деталі предмета, який конструюють, визначають їх просторове розміщення, виділяють основні елементи.

Малечі подобається сам процес конструювання, вони докладають зусилля добитися найбільшої схожості з предметом який уявили або прикладом. Намагаються всі частини і елементи загаданої деталі привести в

потрібне положення. Технологія конструювання є невіддільним розвитком творчих здібностей дитини, вона слугує розумовому, моральному і естетичному розвитку і вихованню дошкільників.

Враховуючи те, який матеріал використовується під час заняття конструювання (конструктори, будівельний, папір або природний та покидьковий), визначається його вид.

Конструювання з будівельного матеріалу ідеально підходить для найменших дітей, і відноситься до найлегшого виду. На заняттях конструювання з будівельного матеріалу малюки вчать фігури (коло, квадрат, трикутник, прямокутник), кольори (синій, зелений, червоний, жовтий, білий тощо) та деталі конструктора (можуть бути великі чи маленькі). Експериментують і дізнаються, в якій площині вони краще тримають рівновагу і можуть ставитися один на одного, утворюючи ту чи іншу споруду. За допомогою деталей будівельних матеріалів діти також вчать поняття вузький та широкий (наприклад, будуючи міст через струмок або через річку), довгий та короткий (будуючи паркани для будиночків) високий та низький (будуючи вежу). Далі конструкції можуть ставати більш складними, наприклад, будиночок для улюблених персонажів казки, кімната для ляльки або гараж для машини.

Конструювання з паперу – це найбільш популярний і доступний вид творчої діяльності. Можна використовувати кольоровий, гофрований, газетний, пакувальний, звичайний або щільний папір, картон, серветки тощо. Але цей вид конструювання вимагає певного досвіду і не підходить для найменших дошкільників, дитина повинна вміти користуватися ножицями та клеєм. Найчастіше педагоги при конструюванні з паперу використовують роботу на основі копіювання, коли дітям треба за зразком повторити модель, яку продемонстрував дорослий. Дитині надається зразок, показується хід, як вірно виготовити таку саму фігурку або споруду (паперовий будиночок, тваринка, літак, рослина тощо).

Конструювання з природних та покидькових матеріалів – це традиційний вид творчої діяльності для дошкільників, тут також найчастіше використовується робота на основі копіювання, але фундамент для фантазії також є. Педагог використовує доступний матеріал, який не потрібно спеціально купувати. Він може разом з дітьми назбирати природний матеріал під час прогулянки (насіння, шкарлупки від горіхів, шишки, каштани, листя, кісточки від фруктів тощо), покидьковий же матеріал педагог може заготовити самостійно або попросити дітей принести з дому на заняття (пакети, втулки, лотки від яєць, пробки, палички від морозива, пляшки, одноразовий посуд тощо). Зазвичай при роботі з цими матеріалами використовують додаткові елементи (клей, дріт, пластилін, картон, бусини або гудзики тощо). Педагог може показати фігуру або споруду, яку діти повинні повторити або може дати можливість (для старших дошкільників) їм самим вигадати та створити ту чи іншу модель (тваринка, комаха, галявина, транспорт тощо).

Конструювання за допомогою спеціальних конструкторів. Це найбільш сучасний і актуальний вид конструювання, він підходить для дітей середнього і старшого дошкільного віку. Сьогодні можна придбати конструктор на будь-який смак, будь-якої форми, кольору і з будь-якого матеріалу (дерево, метал, пластик, гума тощо) з обов'язковими елементами кріплення деталей між собою, які відрізняються не завжди простим кріпленням елементів. Це збільшує поле діяльності і дає можливість конструювати рухомі споруди, транспорт, тварин тощо. У дошкільників формуються поняття про різні форми та види конструкторів, а також про матеріали та їх властивості, з яких може бути він створений. Діти вчать поняття про різні технології складання деталей та елементів конструктора між собою. Кожна гра-заняття з конструктором неповторна, адже діти вчать проявляти фантазію та кмітливість під час роботи з ним. Складність завдань поступово зростає, що дозволяє дитині вдосконалювати і розвивати своє логічне мислення. Конструювання розвиває творчі здібності, образне

мислення, дрібну моторику, формує у дошкільників впевненість у собі і своїх можливостях.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

Дошкільний вік – це час розвитку індивідуальності дитини. На цьому етапі відбувається розвиток здібностей дитини до конструювання, який спонукає розвиток логічного мислення, посилює розумові процеси, активує цікавість до творчого вирішення задач, вигадку і оригінальність у пошуках нового. Дошкільники обожають творчу діяльність, вона допомагає вигадувати і відкривати нове та цікаве. Використання технології конструювання для розвитку логічного мислення у ДДВ дозволяє швидко покращити навички і уміння дітей, сприяє їх розумовому та естетичному розвитку, а педагогам зробити процес навчання максимально цікавим та ефективним.

Застосування технології конструювання в роботі з дошкільнятами забезпечує їх природну допитливість, задовольняє цікавість та слугує розвитку у них логічного мислення. Вона дає змогу працювати з геометричними фігурами, на досвіді знайомитися з їх особливостями, кольорами, формами, вивчати їх назви.

Займаючись з конструктором, дитина має можливість вчитись, граючись із задоволенням. Вигадуючи нові споруди, дитина перетворюється на механіка, інженера або будівельника, і це чудово. Це допомагає дошкільникам реалізовувати свої фантазії, натхненно працювати, насолоджуючись підсумком своєї роботи. Технологія конструювання підтримує розвиток логічного мислення, інтелекту та творчих здібностей дитини, вчить працювати в команді, взаємодіяти з оточуючими та сприймати все нове з легкістю та інтересом.

Треба пам'ятати, що потреба в дії притаманна кожному дошкільнику. І що будь-яка діяльність (зокрема і конструювання) поліпшується і удосконалюється разом з дитиною, яка отримує похвалу і підтримку

дорослих, адже без схвалення діяльність буде залишатися на незмінному рівні.

Отже, технологія конструювання для дошкільників – це різні конструкції та споруди з різноманітних матеріалів (конструктор, природний, покидьковий, папір), яка ефективно впливає на розвиток умінь і навичок дітей, розвиває їх логічне мислення. Дошкільники вчаться планувати свою роботу, долати труднощі та досягати бажаної цілі, що дуже важливо для подальшого розвитку дитини.

Технологію конструювання можна вважати одним із основних методів формування у ДДВ загальних здібностей мислення, завдяки яким здійснюється ефективне сприймання зовнішніх особливостей оточення, наприклад, колір, простір, величина, форма, зв'язок між ними, предметне конструювання, формування нових самобутніх споруд. У процесі занять з конструювання дошкільник відчуває втіху, у нього з'являється хист вивчати світ, планувати і реалізовувати свою власну діяльність. Заняття з конструювання сприяють самоствердженню, заповзятості, потягу до успіху.

РОЗДІЛ 2. МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ КОНСТРУЮВАННЯ ДЛЯ РОЗВИТКУ ЛОГІЧНОГО МИСЛЕННЯ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

2.1. Умови забезпечення ефективної конструктивної діяльності дітей дошкільного віку з метою розвитку у них логічного мислення

Дякуючи діяльності мислення, зацікавленості, дошкільники опановують засади знань про навколишній світ, взаємозв'язок між оточуючими, вивчають зовнішні та внутрішні ознаки предмета. Хід розуміння відбувається у вигляді сприйняття та мислення. Мислення запозичує у сприйняття продукт для обмірковування, зіставлення та підсумовування. Мислення, схвально позначається на зрості та покращенні сприйняття, збільшує його наполегливість та результативність. Виділяючи головне, діти дізнаються сенс речей, розпізнають підпорядкованість між подіями та їх необхідністю.

З самого дитинства, граючи, діти мимоволі замінюють одні речі на інші, наділяючи їх новим, зовсім іншим, але так потрібним для гри значенням. ДДВ вчать порівнювати предмети, розбирати, зіставляти, класифікувати. На цьому етапі починає діяти перший тип мислення – *наочно-дійовий*. Поволі з'являється здібність думати на основі уяви. Об'єкти діти замінюють образами, через що, відпадає потреба практичних дій. З'являється *наочно-образне* мислення. Задля міркування дошкільники пригадують предмети, події, залишають зв'язок з практичним дійством, проте не так тісно, як колись. Точна образність мислення дитини відображається в ході зростання вербальних типів мислення, насамперед під час засвоєння понять. Поняття є в слові. З часом дитина вчиться сама знаходити в об'єкті те головне, за допомогою чого об'єкт можна зарахувати до певного типу чи різновиду. Інакше кажучи, хід мислення спочатку здійснюється на щаблі практичних дій, потім орудування поняттями і потім вже словами. Поволі сприйняття «розумнішає», завдяки тому, що риси і особливості речей,

названі словом, обернулись в розряди форми, розміру, кольору, просторових взаємозв'язків.

Розвиток мислення дошкільника міцно з'єднаний з покращенням мовлення. Судження не з'являються без мови. Ми мислимо словами які промовляємо голосно чи в думках. Інакше кажучи, мислення здійснюється у мовленнєвий спосіб. Особисте логічне мислення виражається крізь думки.

Разом з розвитком мовлення удосконалюється *словесно-логічне* мислення. Особливо виразно його форма виражається під час визначення взаємовідношень між предметами та подіями. Вивчаючи предмет, дітям вже не потрібно контактувати з ним, достатньо пригадати або уявити. Включається дитяче *логічне* мислення, здатне мислити певно, крок за кроком, з'являється властивість зіставляти предмети, виконувати оцінку, запобігати незлагодженості своїх думок та здатність передбачати.

Дошкільники вчаться міркувати, спираючись на власні накопичені знання, їх розумові процеси гуртуються у розумову активність: розуміння, зосередженість, свідомість, міркування. Шукаючи важливі особливості в об'єктах та подіях та їх зв'язок, у дошкільників скоріше розвивається логічне мислення.

ДДВ опановують висунуті педагогами уміння і вкладають туди особисті знання, в наслідок чого набуваються нові навички. Це важливий продукт для мисленнєвої активності, який веде дошкільника на стежку ідей і переконань. Тому для дорослих так важливо налаштувати дітям дозвілля.

Конструювання є одним з популярних типів дозвілля для дошкільників, бо щільно переплітається з грою та задовольняє вподобання дітей. Воно подібно до інших типів плідної праці, але має свої особливості, методи вивчення (виділення головних частин, базових елементів, їх розташування тощо), належні засоби з'єднання та зведення споруд та предметів. Конструюючи, дошкільники будують споруди з різноманітних матеріалів, виготовляють іграшки, поробки з паперу та покидькового матеріалу.

Конструювання сприяє розвитку образного та наочно-схематичного мислення, формуванню поняття про цілісність предметів довкілля. Будуючи споруди, транспорт, іграшки з реального прикладу, розвивається логічне мислення дошкільника, адже їм потрібно вирішувати ряд питань: як будувати, в якій послідовності, якої форми, кольору, розміру ті чи інші деталі споруди. Дошкільники вчать планувати свою роботу, працювати руками, доводити почате до кінця, долати труднощі, працювати (за необхідності) в парі або ж в команді. Будуючи, діти вивчають предмети, розвивають в собі поняття про простір, розмір, кількість, таким чином вивчають нові, відповідні слова та вчать їх правильно використовувати. Таким чином, у ДДВ збільшується словник, покращується мовлення, розвивається інтелект.

Під час занять з конструювання педагогам потрібно враховувати послідовність дій, яка складається з трьох складових: діти самотужки вивчають нові матеріали та деталі; відбувається розвиток образного мислення та уваги. Під час гри, бесіди, прогулянки педагог може активізувати навички конструювання, але потрібно враховувати вік дітей, ступінь їх логічного розвитку, властивості матеріалу, з яким вони займаються. Також необхідно враховувати черговість під час знайомства з технологією конструювання: педагог розповідає послідовність роботи над виробом, демонструє її втілення, за потреби пояснює технологію з'єднання окремих деталей, робить аналіз та дає оцінку завершеному виробу.

У сучасній дошкільній педагогіці вирізняють різні види конструювання, а саме: *конструювання за зразком, за прикладом, за умовою, за задумом, тематичне або вільне*, тощо. Вид конструювання чергується залежно від мети, теми заняття, віку та конкретних обставин розвитку дитини. Так, застосування зразків, прикладів і завдань на повторення предметів є потрібною умовою для формування знань і вмінь, які в подальшому будуть використані дитиною у самостійній творчій діяльності. Правильно побудоване заняття за допомогою зразків і прикладів – вагомий і

потрібний етап, коли ДДВ дізнаються про властивості різних матеріалів, опановують техніку будівництва споруд, вчать виділяти головні елементи конструкції, визначати їх просторове розташування, виділяти елементи та деталі.

Крім того, виділяють різноманітність матеріалу для конструювання, який можна використовувати у роботі з ДДВ: будівельний, природний, конструктор, папір, картон тощо.

Конструювання з будівельного матеріалу має продуктивний вплив на розвиток логічного мислення ДДВ. Будівельний матеріал, – великий та маленький, – це набори всіляких геометричних фігур з точними параметрами. Для проведення занять з даного матеріалу, потрібно, аби його було більше, ніж знадобиться, аби дитина могла вибрати лише потрібні деталі для обраної будівлі. Також малечі пропонують конструктори, – набори з різного матеріалу, – дерев'яні, гумові, пластмасові, металеві, тощо. З їх допомогою є можливість створювати витвори, що будуть різнитися методами з'єднання елементів. ДДВ вчать відтворювати розміри будівлі, пропорційно розміщувати елементи. Вчать правильно уявляти собі задум майбутньої споруди. Вчать планувати свою роботу зважаючи на характеристики будівельного матеріалу, методи з'єднання елементів. Завдяки цьому розвивається зорово-моторна координація та окомір, що позитивно впливає на розвиток логічного мислення ДДВ.

Конструювання для ДДВ може бути колективне або індивідуальне, та носити репродуктивний чи творчий характер, через те, потрібно крок за кроком знайомити дітей з новими деталями конструктора та їх особливостями. Оцінюючи готову споруду, треба показати дітям, що побудова одного і того ж самого об'єкта може бути різною, враховуючи будівельний матеріал та методи з'єднання елементів.

Окремо виділяється технологія конструювання за власним задумом ДДВ, де вони можуть самостійно обирати тип конструктора та його елементи. Діти вчать орієнтуватися в просторі, обмірковувати розмір

виробу, що будують. Усе це позитивно впливає на розвиток їх логічного мислення.

Найпопулярнішою є технологія конструювання з паперу та покидькового матеріалу (шишки, каштани, жолуді, насіння, горіхи, листя тощо). Її використовують у ЗДО найчастіше. Застосовують в допомогу й додаткові матеріали, такі як: дріт, пластилін, ножиці, клей тощо. Особисте освоєння характеристик і можливостей різноманітних матеріалів добре відображає сприйняття оточуючих предметів, уявлення про їх властивості, слугує покращенню логічного мислення дітей.

Враховуючи розмаїття різновидів конструювання, представимо систему вправ для розвитку логічного мислення у ДДВ з використанням технології конструювання. До розгляду цього питання переходимо в наступному параграфі.

2.2. Система вправ для розвитку логічного мислення у дітей дошкільного віку за допомогою технології конструювання

Найголовніше у дошкільній освіті – це проблема становлення та розвитку особистості, яка зможе сама досягти поставлених цілей та бути успішною у будь-яких видах діяльності.

У кожному віковому періоді плин формування саморозвитку має свої особливості, які потрібно враховувати під час роботи з ДДВ.

Вагомим фактором саморозвитку ДДВ є використання в навчальному процесі сучасних, продуктивних стратегій, направлених на формування логічного мислення, комунікативних навичок, навичок колективної дії, креативності, що в подальшому стануть засадою вдалого навчання у школі.

Перед педагогами повстає проблема пошуку, поліпшення прийомів, методів, технологій навчання на засадах компетентнісного підходу. Одна із сучасних технологій, яку активно використовують у ЗДО, є технологія конструювання, що реалізує підхід «навчання через гру». Адже кожний дошкільник любить і бажає гратися, бо дитинство – це пора гри. В ігровій

формі діти не лише вивчають навколишнє середовище, а й показують своє ставлення до нього. Вітчизняні та зарубіжні педагоги відмічають, що ігрова технологія конструювання дозволяє швидко досягти позитивних результатів у навчанні та вихованні.

Технологія конструювання – є простим і практичним інструментом, відкритою системою, яка дає ДДВ змогу робити перші дослідження, відкриття, експерименти, вивчати світ і себе в ньому, творити та імпровізувати, а педагогу – можливість і простір лишатися гнучким і вільним у втіленні власного підходу. Ідей використання технології конструювання для розвитку логічного мислення ДДВ безліч. Це низка ігор, яка містить будівельні, дидактичні, сюжетно-рольові, рухливі та за столом, ігри на уяву, самостійні, в парах або в командах, з однолітками або дорослими тощо. Всі ці різновиди ігор роблять свій цінний вклад у розвиток логічного мислення ДДВ.

Технологія конструювання є однією з інноваційних технологій, за допомогою якої засновується нове освітньо-розвивальне середовище, зростає мотивація дітей до вивчення нового, з'являються навички винахідництва та дослідництва. ДДВ, які займалися і навчалися за допомогою технології конструювання перед вступом до школи, в подальшому легше вчаться вирішувати проблемні ситуації, знаходити компроміси, найкращі рішення, домовлятися, працювати в команді, спілкуватися з однолітками та дорослими, обґрунтовувати свій вибір.

На заняттях з технології конструювання ДДВ вчаться відрізнити кольори, розміри об'єктів та зіставляти їх за розміром, розкласти їх від найбільшого або від найменшого, розподіляти за певною властивістю тощо.

Для розвитку логічного мислення у ДДВ з використанням технології конструювання використовують такі види вправ:

- *орієнтування у просторі та розмір об'єктів*: «ПовториКа», «Лабіринт», «Близнята», «Дзеркало», «Паркан», «Вежа», «За, Перед, Під, На», «Що у мішечку», «Знайди пару», «Великий – маленький» тощо;

- *геометричні фігури*: «Казка про геометричну родину», «У місті геометричних фігур», «Знайди і впізнай геометричну фігуру», «Як трикутник, коло та квадрат ходили на прогулянку», «Допоможу геометричним фігурам» тощо;

- *найпростіші математичні поняття*: «Порахуй» «Додавай», «Веселі цифри», «Ми рахуємо», «Скільки чого?», «Цікава математика», «Я рахую» тощо;

- *кольори (сенсорні зразки)*: «Знайомство з веселкою», «Склади за кольором», «Який це колір?», «Кольори навколо нас», «Підбери пару», «Кольорові рукавички», «Кольорова галявина», «Кольори пір року», «Як метелик кольори загубив», «Кольорові пташки», «Яскрава палітра» тощо.

- *дидактичні ігри*: «Хто де живе?», «Де чий хвіст?», «Де чия мама?», «Пори року», «Дикі та свійський тварини», «Рослини та дерева», «Космос», «Яка буває погода?», «Хто що їсть?», «Хто живе у лісі?», «Хто я?», «Кого не стало?», «Знайди», «Ладусі», «Своє – чуже», «Добре – погано», «Вгадай і назви» тощо.

- *сюжетно-рольові ігри*: «Дружні діти», «Моя професія», «Упізнай тварину за рухами», «Сім'я», «Не скажу, а покажу», «Сумний чи веселий», «В магазині», «На фермі», «Парк розваг», «Хто що робить?» тощо.

- *дидактичні ігри для всебічного розвитку дитини*: «Яка пора року?», «Допоможи зайчику знайти доріжку», «Мандрівка кубиків», «Я знаю три...», «Знайди пару», «Розсели по домівках», «Четвертий зайвий», «Запам'ятайКа», «Що садять на городі?», «Овочі та фрукти», «Підкажи слівце» тощо.

- *дидактичні ігри для розвитку мовлення*: «Що зайве?», «Передай далі», «Вгадай казку», «Питання – відповідь», «Закінчи думку», «Транспорт», «Літні квіти», «Будь уважним», «Розумні зайчики» тощо.

- *дидактичні ігри на навчання основ грамоти*: «Малюємо літеру за допомогою деталей конструктора», «Назви слово», «Що зайве і чому?»,

«Назви ознаки предмета», «Підбери синонім», «Склади речення», «Назви предмети по групах», «Хто більше?» тощо.

Кожен із пунктів системи вправ змістовний і дає можливість включення додаткових варіантів та ідей. Зважаючи на умови, рівень розвитку і вік дітей, зміст вправи може коригуватися, головне щоб ДДВ мали змогу з захопленням і цікавістю вивчати світ і себе в ньому.

Технологія конструювання багатогранна, що дає змогу використовувати її як у групових заняттях з дітьми, так і в індивідуальній роботі. Досвід праці в команді дає можливість вчитися домовлятися, спілкуватися і знаходити спільну мову з однолітками. Адже зрозуміло, що гарантією успіху дитини в подальшому житті є вміння працювати в колективі, вирішувати конфліктні ситуації, слухати і розуміти думку іншого, при цьому маючи і відстоюючи свою власну.

ДДВ із захватом вигадують та будують разом споруди за темами: «Парк розваг», «Місто майбутнього», «Морські пригоди», «Вигадана планета», придумують, що і як повинно там бути і працювати.

За допомогою технології конструювання діти мають змогу отримати перші поняття про науку і техніку, їх принципами роботи. Для цього проводяться заняття з таких тем: «Лабораторія», «Завод», «Саморобки», «Винахідники», «Маленькі дизайнери», «Роботи з майбутнього» тощо. На таких заняттях діти особливо проявляють свою кмітливість та фантазію.

Мотивація, гарна атмосфера між дітьми та дорослими слугує не лише розвитку конструкторських здібностей ДДВ, але й їх особистому розвитку, вмінню довіряти і слухати дорослих і один одного, формуванню комунікативної компетентності, самостійності, уважності, розвитку творчих здібностей, логічного та критичного мислення.

Цікаві заняття для розвитку логічного мислення ДДВ за допомогою технології конструювання дають можливість втілювати в життя ідеї і фантазії, створювати «шедеври». Діти за допомогою деталей конструктора «домальовують» картини або використовують їх як зразок («Казковий світ»,

«Піратський корабель», «Космічні пригоди», «В музеї» тощо). Усі предмети довкілля можуть стати джерелом створення певного образу, необхідно лише підібрати правильну модель організації заняття

Розглянувши систему вправ для розвитку логічного мислення у ДДВ з використанням технології конструювання, розкриємо зміст та умови організації таких занять.

Хід занять в ЗДО зазвичай стандартний, але їх зміст може змінюватися відповідно до вправ та завдань, які на них використовуються. Система вправ має містити завдання на зіставлення та втілення різних предметів, їх типів та видів, для подальшого порівняння готових споруд з оригіналом, на удосконалення навичок класифікації та узагальнення предметів на основі зіставлення, пошуку спільного, виокремлення найголовнішого, знаходження комплектації частин предмета, що вивчається, виявлення внутрішніх та зовнішніх зав'язків предмета.

Набори розвивального конструктора різні; вони розрізняються за кольорами, формами, матеріалом тощо. На заняттях в ЗДО частіше за все використовують конструктори з невеликими за розміром деталями, які легко вміщуються на килимі або навчальному столику. Необхідно, аби будівельного матеріалу було більше, ніж потрібно для певної споруди (і деталей, і елементів), щоб діти мали змогу знаходити та обирати потрібні деталі та елементи, які підходять їм для будівництва.

Під час виконання завдань на кмітливість в ЗДО потрібно додавати до побудови всілякі дрібні іграшки, що відіграють роль людей, тваринок, транспорту, рослин тощо.

Для організації занять на розвиток логічного мислення ДДВ за допомогою технології конструювання необхідно дотримуватися таких *вимог*:

1. Організація цілеспрямованої системи занять має задовольняти три умови:

- пропонування умов для повного і вільного дитячого дослідження нового будівельного матеріалу;

- можливість дітей самостійно вирішувати задачі, направленні на розвиток уваги, логічного мислення;

- створення умов для вільного дитячого конструювання.

2. Застосування на заняттях технології конструювання з матеріалу з легкими способами кріплення, який дозволить ДДВ вільно експериментувати, досліджувати, шукати ідеї вирішення завдань різними прийомами, втілювати свої ідеї та фантазії.

3. Проведення заняття з використанням технології конструювання в близькому зв'язку з іншими різновидами дитячої активності, такими як гра, побудова казок або цікавих історій, малювання тощо.

ДДВ краще спершу дати можливість самим познайомитися з елементами конструктивного матеріалу та надати можливість дослідити його. Для цього підійде простий конструктор з геометричними деталями великого розміру і різного кольору, з дерева або пластика з достатньою кількістю деталей аби вистачило на всіх вихованців.

Для першого практичного заняття з конструювання, необхідно влаштувати дітям вдосталь місця, щоб у кожного була достатня кількість деталей конструктивного матеріалу, при цьому потрібно дати можливість кожному легко взяти будь-яку, потрібну йому деталь. Можна запропонувати побудувати довгу і коротку стежку, вузький та широкий міст, низьку та високу вежу тощо. Можна приділити цьому ціле заняття, в кінці якого обіграти споруди, які вийшли.

ДДВ притаманна здатність до копіювання: якщо один з вихованців вибрав якусь конкретну деталь, одразу така саме потрібно й іншому. Але вихователю не треба одразу «рятувати» ситуацію і шукати подібну деталь (навіть іншого кольору). У такому випадку ліпше дати можливість дитині самій знайти таку ж або схожу деталь, – це потрібно для розвитку уваги, сенсорики, самостійності, орієнтування вихованця. І тільки, якщо дитина сама не може впоратись, вихователь може запропонувати вихід: обрати

кілька деталей (3-4) та дати можливість обрати з них необхідну (зазвичай, для дітей це не проблема).

У більшості випадків діти одразу починають конструювати споруду, обираючи деталі без розбору, розглядати та вивчати їх. Водночас більшість дітей просто ставить одну деталь на/поруч з іншою, не намагаючись їх з'єднати. Однак, внаслідок того, що деталі мають різні поверхні (вгнутості, опуклості), діти повинні крутити їх, аби знайти сторони, що з'єднуються. Іноді діти пробують скласти різні деталі, і коли в них це виходить, відбувається момент відкриття – вихованці з задоволенням підхоплюють цю ідею сполучення і користуються нею. Тоді й інші діти групи, бачачи це, підхоплюють і починають творити, роблячи те саме.

Втім треба пам'ятати, що в групі можуть бути діти, які знайомі з таким конструктором, який пропонує вихователь. Йому потрібно з'ясувати це наперед (діти, побачивши конструктор, самі про це скажуть) і виокремити таких діток в окрему підгрупу, для того, аби інші діти могли зробити самі для себе відкриття способу кріплення. Після загального знайомства з деталями конструктора, діток можна знову об'єднувати в загальну групу.

Завдяки практичним діям, з'єднанню елементів конструктора, у дітей виходять різні конструкції (вони позначають їх словами – «літак», «дерево», «дім», «машина», «ракета» тощо) і взаємодіють з ними. Нерідко, приєднуючи елементи та деталі до вже готової моделі, діти вигадують або нову конструкцію («... а зараз це автобус»), або додають їй нових якостей («... а зараз це найбільший у світі літак «Мрія»).

Упродовж подальших занять, використовуючи той самий конструктор, вихователь доповнює його дрібними деталями, а пізніше переходить на інший вид технології конструювання, починаючи знайомство заново.

Вихователь може влаштовувати сюжетне конструювання, зображуючи разом з дітьми прості життєві ситуації: наприклад, діти створюють машину на якій їдуть до магазину, потім будують магазин з полицями і товарами, обіграють сцени в магазині, а потім будують дім, до якого повертаються з

магазину. Або, наприклад, будують потяг, на якому їдуть в подорож, далі будують місто мрії, в яке хочуть потрапити і все пов'язане з ним тощо.

Несподівана дитяча конструкція може зіграти нову роль у грі за допомогою технології конструювання. Дорослому потрібно помітити, вловити та розкрити її.

Важливу роль для ДДВ має залучення їх до збирання конструктора на місце. Можна запропонувати дітям складання конструктора в ігровій формі, наприклад, за кольором: «спершу кладемо тільки червоні, потім сині деталі...» або за розміром «починаємо з найменших, поступово переходячи до найбільших». Можна згуртувати дітей в команди, кожна збирає конструктор за своїми критеріями, і хто швидше виконає завдання.

Таким чином, на перших заняттях ДДВ з вихователем, далі вже самостійно, знайомляться з певним видом конструктора, його особливостями і властивостями, експериментуючи і граючись з ним. І вже пізніше, вихованці самі, з радістю, застосовуючи набуті знання, грають і конструюють. Але які саме методики сприятимуть ефективному застосуванню технології конструювання для розвитку логічного мислення у ДДВ дослідимо у наступному параграфі.

2.3. Діагностика рівня розвитку логічного мислення у дітей дошкільного віку з використанням технології конструювання

Розвиток логічного мислення ДДВ – один з найважливіших факторів готовності дитини до школи, так як слугує формуванню навичок вирішувати розумові та практичні задачі у різних видах діяльності, вигадувати різні методи їх розв'язання. Технологія конструювання набуває вагомого значення у розвитку логічного мислення ДДВ. Наслідком розвитку елементарних логічних уявлень є формування логічного мислення ДДВ. Через те, у практиці роботи ЗДО діагностика рівня розвитку логічного мислення у ДДВ має велике значення. Це дає можливість своєчасно знаходити прогалини в

знаннях, вправності дітей та застосовувати методики та технології стосовно їх позбуття.

Під час проходження виробничо-педагогічної практики у ЗДО (ясла-садок) комбінованого типу «Центр Розвитку Дитини» (м. Славутич) нами було проведено діагностику рівня розвитку логічного мислення у дітей дошкільного віку з використанням технології конструювання.

Метою нашого дослідження було встановити рівень розвитку логічного мислення ДДВ з використанням технології конструювання. У методичній літературі є велика кількість різних методик, які дають можливість сформулювати та діагностувати рівень логічного мислення дитини. Розглянемо докладніше ті, якими ми користувалися під час проведення нашого дослідження.

У дослідженні рівня розвитку логічного мислення дітей, взяло участь 15 вихованців «Центру Розвитку Дитини». Дослідження проходило з кожним вихованцем окремо, з урахуванням особливостей психодіагностики дитини. Головна мета дослідження – діагностика рівня розвитку логічного мислення у дошкільників через прояв стадії розвитку у них сенсорно-пізнавальних здібностей, наочно-образного, словесно-логічного та образно-логічного мислення за допомогою технології конструювання. Для реалізації поставленої цілі ми скористалися діагностичними методиками Р. Павелків та О. Цигипало [66], Л. Тихомирової [79], О. Дєдова [21] та Р. Нємова [58]. Взявши до уваги результати діагностувальних методик та педагогічного спостереження за навчально-пізнавальною та ігровою діяльністю ДДВ, виявленнями їх індивідуальних якостей в самостійній та спільній роботі (самостійність, активність, саморозвиток, креативність тощо), було визначено рівні (оптимальний, достатній, нижчий за достатній, задовільний, незадовільний) та отримано показники рівня розвитку логічного мислення у ДДВ дослідницької групи з використанням технології конструювання. Їх докладний опис наведено у Додатку А.

За *показники* рівня розвитку логічного мислення у ДДВ було взято: ініціативність, наявність соціально активної позиції, інтересу до навчання, самостійність, творчий підхід до виконання завдань, потяг до самовдосконалення та саморозвитку, вміння порівнювати, аналізувати, співставляти, уміння працювати у визначених умовах і часі, вміння шукати і виправляти свої помилки тощо.

Оскільки у ДДВ переважає наочно-образне мислення (діяти образами), тому і завдання на діагностику рівня розвитку логічного мислення у них мають бути відповідними. Тому дошкільникам були запропоновані завдання у вигляді розвиваючих вправ, спрямованих на розвиток у них:

- тактильних відчуттів;
- зорових відчуттів;
- зорового сприйняття;
- вмінь виконувати операції аналізу та синтезу;
- вмінь порівнювати за формою;
- вмінь порівнювати за якісними та кількісними характеристиками;
- вмінь класифікувати предмети/ознаки;
- вмінь встановлювати послідовності;
- наочно-образного мислення;
- словесно-логічного мислення;
- образно-логічного мислення.

Так, для визначення ступеня розвитку тактильних відчуттів у ДДВ ми використали методику «Вгадай на дотик» (Р. Павелків та О. Цигипало) [66]. Вихованцю було запропоновано із закритими очами визначати на дотик різні за фактурою речі: дерево, пластик, гума, папір, метал, тканина, картон, пластилін, пінопласт, поролон) і розповісти, з чого зроблений кожний предмет. Кожна вірна відповідь оцінювалась в 1 бал (максимум 10 балів).

Розвиток тактильних відчуттів оцінювався за такою шкалою: 10 балів – дуже високий рівень, 8-9 балів – високий, 4-7 балів – середній, 2-3 бали –

низький, 1 – дуже низький [68, с. 140]. Дослідження показало, що троє дітей з легкістю виконали завдання (це 20% від усієї кількості вихованців в групі). Високий рівень показали ще п'ятеро вихованців (35%) групи. Середній рівень показали четверо дітей (25%) і низький рівень, нажаль, – троє дітей (20%). Легше за все діти відгадали тканину, папір, картон та пластилін.

Визначення ступеня сформованості зорових відчуттів відбувалося за допомогою методики «Визнач форму кожної фігури» (Р. Павелків та О. Цигипало) [66]. Перед дитиною розкладені всілякі геометричні фігури: коло, трикутник, квадрат, прямокутник, ромб, багатокутник, трапеція, конус, зірка, овал. Потім дітям показували ці самі фігури, але намальовані. Та озвучували завдання: спершу сказати, як називається фігура, а після – знайти її серед малюнків. За кожну вірну відповідь давався 1 бал, Максимальна оцінка – 10 балів.

Розвиток зорових відчуттів у ДДВ дослідницької групи, оцінювався за такою шкалою: 10 балів – дуже високий рівень, 8-9 балів – високий, 4-7 балів – середній, 2-3 бали – низький, 1 – дуже низький [66, с. 140]. У ході дослідження ми визначили, що дуже високі та високі результати мають 20% (3 дітей), середній та низький – по 31% (по 5 дітей) та дуже низький – 18% (2 дітей). Найважчі для впізнання дітям давалися такі фігури, як ромб, багатокутник, трапеція, конус, ті, які вони не часто зустрічають у побуті.

За допомогою методики «Знайди квадрат» (Р. Павелків та О. Цигипало) [66] ми змогли з'ясувати ступінь розвитку зорового сприйняття у вихованців дослідницької групи. Сприйняття – це спосіб чуттєвого розуміння навколишнього світу, котрий виражається у спроможності людини цілісно відтворювати певний матеріальний предмет. У ході цього експерименту ДДВ показували картинки, на яких намальовані 20 чотирикутників, 10 з них – квадрати. Діти повинні були знайти усі квадрати.

Критерії оцінювання: 10 балів – дуже високий рівень, 8-9 балів – високий, 4-7 балів – середній, 2-3 бали – низький, 1 – дуже низький [68, с. 143]. Знайти всі 10 квадратів не змогла жодна дитина. Інші показники

розділилися порівну. Високий рівень – 33% (5 дітей), середній – 33,3% (5 дітей) та низький – 33,3% (5 дітей). Діти не змогли знайти найменші за розміром квадрати.

Створити суцільне уявлення про ступінь розвитку у ДДВ таких розумових операцій, як узагальнення, порівняння, аналіз, можливість знаходити зв'язок між предметами дали можливість щоденні спостереження за їх пізнавальною діяльністю. Шляхом діагностичних методик, запропонованих Р. Павелків і О. Цигипало, було встановлено, якою мірою кожна ДДВ: 1) цікавиться навколишнім світом; 2) здатна зрозуміти суть завдання; 3) може знайти навіть незначні відмінності між об'єктами; 4) здатна проаналізувати завдання; 5) може розкрити короткий зміст завдання; 6) спроможна визначити зв'язки між об'єктами; 7) сама справляється з завданнями, в яких потрібно аналізувати, узагальнювати, порівнювати, встановлювати зв'язки; 8) спроможна користуватися набутим досвідом задля вирішення подібного завдання; 9) потребує додаткового заохочення від дорослих; 10) робить завдання сама та з інтересом. Кожна позитивна відповідь дає один бал, максимальна кількість – 10 балів.

Оцінка рівня розвитку вищеописаних інтелектуальних операцій відбувалася таким же чином: 10 балів – дуже високий рівень, 8-9 балів – високий, 4-7 балів – середній, 2-3 бали – низький, 1 – дуже низький [66, с. 147]. Дослідження показало, що тільки 20% (3 дітей) вихованців мають високі показники, 50% (8 дітей) – середні і по 15% (2 дітей) низькі та дуже низькі. Дітям, які продемонстрували найгірші дані, властивий маленький рівень самостійності і цікавості до занять, при вирішенні завдань їм потрібна була допомога дорослих та більше часу.

Про сформованість у ДДВ уміння виконувати операції аналізу та синтезу свідчать дані, одержані в результаті проведення діагностичної методики «Склади малюнок» (Р. Павелків та О. Цигипало) [66]. Суть завдання полягала у наступному: вихованцям необхідно було з чотирьох

окремих частин, зібрати малюнок, де намальовано дерево. Потім потрібно було розказати, з чого воно складається (коріння, стовбур, гілки, листя).

Оцінка результатів діагностики відбувалася таким чином: 10 балів (дуже високий рівень) – дитина виконала завдання менше ніж за 1 хвилину; 8-9 балів (високий рівень) – вихованець виконав завдання за 1 хвилину; 4-7 балів (середній рівень) – на виконання завдання знадобилось 60-70 секунд; 2-3 бали (низький р.) – на виконання завдання пішло 70-80 секунд та за допомогою дорослого; 0-1 бал (дуже низький рівень) – дитина не змогла впоратися без допомоги вихователя і на це знадобилось більше ніж 80 секунд [66, с. 148-149]. Максимально швидко справилися з завданням 20% (3 дітей), трохи більше часу знадобилося ще 20% (3 дітей), середній рівень продемонструвало 35% (5 дітей) та низький 25% (4 дітей) відповідно. Найбільш складне завдання для ДДВ було пояснити, з яких частин складається дерево.

Аналіз сформованості інтелектуальної функції «порівняння» виконувалось за двома методиками. Спочатку ДДВ пропонувалось пройти тест «Порівняння за формою» (автор О. Дєдов) [21] з метою визначення здатності дітей порівнювати різні речі за фактичними критеріями. Вихованцям надавалось 15 малюнків різних речей та 15 світлин такого ж розміру з зображенням подібних форм (Додаток Б). Всі малюнки було розділено на три категорії, для почергової роботи. ДДВ було поставлено завдання – знайти та покласти одну на одну картки з подібною формою. За 15 вірних відповідей, нараховувалось 15 балів (1 вірна відповідь – 1 бал). Оцінювання проводилось за такими критеріями: 13-15 балів – високий рівень, 9-12 балів – середній, 0-8 балів – низький. [21, с. 88]. За час роботи з подібними формами діти поділились на три однакові групи – 33.3% (5 дітей) – показали високий рівень, 33.3% (5 дітей) – середній і, відповідно, ще 33.3% (5 дітей) – низький. Частина дітей бачить подібну форму буквально, не даючи працювати уяві і фантазії, особливо, якщо річ знаходиться у перевернутому положенні.

Методика «Порівняння», рекомендована Л. Тихомировою дає можливість діагностувати рівень уміння ДДВ порівнювати речі за якісними та кількісними характеристиками. Дитині потрібно з отриманих десяти карток-завдань знайти: 1) найнижчий паркан; 2) найбільший шматок пирога; 3) хлопчика з м'ячем у лівій руці; 4) найтовстіший пензлик; 5) найкоротший олівець; 6) найвужчу лінійку; 7) дерева, які були посаджені раніше за інші; 8) іграшки, які знаходяться найближче одна до одної; 9) м'яч, який знаходиться перед шафою; 10) наймолодшу за віком людину [79, с. 130-133]. Максимальний час для виконання завдання – 10 хвилин. Одна правильна відповідь рахувалась, як один бал.

За методикою «Порівняння» ДДВ показали високий рівень (9-10 балів) уміння ДДВ порівнювати речі за якісними та кількісними характеристиками у 20% (3 дітей) групи, вищий за середній (7-8 балів) – ще у 20% (3 дітей), середній рівень (5-6) – у 35% (5 дітей), нижче середнього (3-4 бали) – у 25% (4 дітей), а нижчий бал (0-2) ніхто не показав. Найважчим для ДДВ було знайти зображення з завданнями, пов'язаними з часовими характеристиками.

Щоб оцінити вміння ДДВ узагальнювати, групувати та класифікувати, було проведено тестування «Класифікація» (автор О. Дєдов) [21]. Для виконання цього тесту були виготовлені картинки з 8 намальованими геометричними фігурами: чотири круги та чотири квадрати різні за кольором (червоні та сині) та розміром (великі та менші) (Додаток В). Діти повинні були розглянути викладені перед ними картинки та по черзі згрупувати їх за однією загальною ознакою та обґрунтувати свій вибір. Мета тестування полягала в тому, аби дитина змогла класифікувати геометричні фігури за такими властивостями, як розмір, колір, форма.

Якщо дитина впоралась із завданням та згрупувала геометричні фігури за всіма трьома властивостями – це свідчило про високий рівень засвоєння досліджуваних нами логічних засобів, якщо за двома – це достатній, а лише за одною або взагалі жодною – це низький рівень [21, с. 66-67]. Найкращій результат продемонструвало 20% (3 дітей), достатній – 50% (7 дітей) і 30% (5

дітей) вдалось знайти (за допомогою керівника) тільки одну ознаку або взагалі не впорались із завданням.

У проведеному нами дослідженні ми також використали тест «Послідовні малюнки» (подібний до методики Л.Тихомирової) [79], котрий досліджує вправність ДДВ визначати логічну черговість подій. Дитині потрібно було роздивитися викладенні перед нею картки з зображеними у певному порядку подіями. Серед них були як прості ситуації з життя, так і уривки з відомих казок. Завдання дитини складалася з того, аби за дві хвилини розкласти картки у послідовному порядку та обґрунтувати свій вибір, розповівши сюжет даної події. У процесі виконання цього завдання дошкільники показували вправність в аналізі, знаходженні головного, розкритті причинно-наслідкових зав'язків між подіями. За таких умов розглядався зміст розповіді, аналізувався обсяг словникового запасу, здатність виражати особисту думку за допомогою правильно побудованих речень.

Оцінка результатів тесту відбувалась таким чином: високий рівень (9-10 балів) – дошкільник впорався із завданням за 1-2 хвилини, побудувавши правильну, логічну розповідь, у якій в кожному реченні було більш ніж 5-6 слів; вище середнього (7-8 балів) – дитина впоралась за 2 хвилини, побудувала хорошу розповідь, в якій кожне речення налічувало 4-5 слів; середній рівень (4-6 балів) – дошкільник виконав завдання за 2 хвилини, але його розповідь була менш захоплива з 3-4 словами у кожному реченні; низький рівень (0-3 бали) – якщо дитина не впоралась із завданням та має складний словниковий запас [79, с. 144-146].

Дошкільникам пропонувалися два типи карток: «Пори року» та дитяча казка «Ріпка» (Додаток Г). З першою частиною завдання (розповідь про хронологію пір року) впоралось 32% (5 дітей): вони безпомилково розповіли, яка пора за якою іде, їх ознаки та які свята ми святкуємо в ту чи іншу з них; інші 32% (5 дітей) та 30% (4 дітей) відповідно – впорались на середньому та вище за середній рівні; 6%, – одна дитина, – взагалі не впоралася із

завданням, тому отримала низький рівень. А от під час розповіді послідовності подій у казці вихованці виявилися більш обізнані. Правильно, на високому рівні, відтворити всі події змогло 37% (6) дошкільників; дещо заплутались та отримали вищий за середній рівень 30 % (4 дітей) та 33% (5 дітей) впорались із завдання на середньому рівні, на низькому рівні не опинився ніхто з вихованців. Не всі вихованці змогли блискуче розповісти саме той фрагмент, коли герої казки саме хапаються один за одного, дехто з дітей плутався. Це через погане тренування пам'яті, розвитку логічного мислення та мовлення.

За допомогою методики «Знайди зайве» (Р. Павелків та О. Цигипало) [66] ми мали змогу встановити початковий рівень розвитку наочно-образного мислення у дошкільників дослідницької групи. Під час проведення цього тестування нами було використано зображення з 10 рядами по 5 різних фігур. І кожен ряд містив одну, яка відрізнялась від інших (Додаток Д). Вихованець мав визначити цю фігуру і пояснити, чим саме вона відрізняється. Одна правильна відповідь дорівнювала одному балу, максимально дитина могла заробити 10 балів. Оцінка виставлялась за такими критеріями: 10 балів – це дуже високий рівень знань дитини, 8-9 балів – високий рівень, 4-7 балів – середній рівень, 2-3 бали – низький рівень та 0-1 бал – дуже низький рівень [66, с. 153]. Блискуче, на дуже високому рівні, впоралось 25 % (4) вихованців; дещо гірше, та високому та середньому рівня впоралось 33 % (5) та 21% (3) дітей; ще 14 % (2) – показали низький рівень і 7%, – 1 вихованець, – повністю заплутався та не впорався з завданням.

Для оцінки рівня сформованості словесно-логічного мислення ми застосували методику «Знайди зайве» в іншій інтерпретації (Р. Павелків та О. Цигипало) [66]. Дошкільники по черзі слухали 10 рядків (чотири слова в кожному) і знаходили в них одне, яке не підходило за логікою до інших. Знову ж таки, одна правильна відповідь дорівнювала одному балу, максимально можна було отримати 10 балів [66, с. 153]. На дуже високому рівні (визначивши всі 10 зайвих слів) впоралось лише 7 % – одна дитина;

трохи гірший, але високий результат (8-9 слів) показало 20 % (3) вихованців; 4-7 зайвих слів (на середньому рівні) знайшло 33 % (5) дітей; лише 2-3 «зайвих» слова (низький рівень) почуло 25 % (4) дітей; і не впоралось із завданням – 15% (2) дітей.

Визначення рівня розвитку образно-логічного мислення відбувалось за допомогою методики «Нісенітниця» (Р. Немов) [58]. Це тестування дало змогу встановити ступінь уявлень кожного вихованця про навколишній світ та взаємозв'язки між предметами, які його стосуються (люди, тварини, природи). Під час проведення цього дослідження нами було використано 10 картинок з зображенням хибних ситуацій, які неможливі (Додаток Е). Дітям потрібно було за три хвилини знайти нісенітницю та обґрунтувати свій вибір, що саме не так і як воно повинно бути.

Оцінювання цього тестування проходило за вищезазначеною шкалою: якщо дитина повністю виконала всі 10 завдань – вона має дуже високий рівень; якщо ж вихованець знайшов всі нісенітниця, але 1 чи 2 з них не зміг обґрунтувати – це високий рівень (8-9 балів); якщо, знов таки, знайшовши всі, не вдалось пояснити 3-4 з них – це вищий за середній рівень (6-7 балів); середній рівень (4-5 балів) отримує вихованець, який знайшов 7-8 нісенітниць, втім не зміг пояснити значення 5-6 відмінностей та розповісти, як правильно повинно бути; якщо дошкільник знайшов 4-6 нісенітниць та нічого не встиг пояснити за відведений час, він отримує низький рівень (2-3 бали); а от дуже низький рівень (0-1 бал) зараховується якщо вихованець за три хвилини знайшов тільки 4 нісенітниця [58, с. 122]. Образно-логічне мислення у вихованців дослідницької групи показало такі результати: дуже високий рівень мають 20% (3) вихованців; високий – 25% (4); вищий за середній – 20% (3); середній – 14% (2); низький – 7% (1) та дуже низький – 14% (2). Показники рівня розвитку логічного мислення у ДДВ за результатами дослідницьких методик представлено у таблиці 1.

**Показники рівня розвитку логічного мислення у ДДВ
за результатами дослідницьких методик**

Рівень	тактильні відчуття	зорові відчуття	зорове сприйняття	аналіз, синтез	«склади малюнок»	порівняння за формою	Порівняння за якісними та кількісними характеристиками	класифікація	встановлення послідовності «Пори року»	встановлення послідовності казки «Ріпка»	наочно-образне мислення	словесно-логічне мислення	образно-логічне мислення
Дуже високий	20%	20%	-	20%	20%	-	-	-	-	-	25%	7%	20%
Високий	35%	-	33%	-	20%	33.3%	20%	20%	32%	37%	33%	20%	25%
Вищий за середній	-	-	-	-	-	-	20%	-	32%	30%	-	-	20%
Середній	25%	31%	33.3%	50%	35%	33.3%	35%	50%	30%	33%	21%	33%	14%
Нижчий за середній	-	-	-	-	-	-	25%	-	-	-	-	-	-
Низький	20%	31%	33.3%	15%	25%	33.3%	-	30%		-	14%	25%	7%
Дуже низький	-	18%	-	15%	-	-	-	-	6%	-	7%	15%	14%

Таким чином, результати дослідження, які представленні в Таблиці 1, і власне спостереження за навчально-пізнавальною та ігровою діяльністю дошкільників дали можливість зробити такі висновки. Отже, було визначено, що тільки 15% дошкільників мають оптимальний рівень розвитку логічного мислення; 20 % показали достатній рівень, нижче за достатній мають 40 % вихованців, задовільний рівень логічного мислення у 15% та незадовільний – у 10%.

Оптимальний рівень розвитку логічного мислення було встановлено тільки у трьох вихованців. Вони демонструють велику цікавість до навчання, показують активність, ініціативність, жагу до саморозвитку. На дуже високому рівні розвитку цих якостей ДДВ мають сенсорно-пізнавальні та аналітичні здібності – можуть аналізувати систематизувати та узагальнювати інформацію, виконувати класифікацію, групувати та систематизувати об'єкти за максимальною кількістю ознак, можуть застосовувати логічні прийоми мислення в практичній діяльності, розуміють приховану сутність предметів та явищ, без проблем встановлюють логічну послідовність та реальність подій. Дітям, які проявляють високий рівень досліджуваної якості, властиві також такі характеристики: вони гарно орієнтуються в сенсорних еталонах та їх характерних ознаках, мають цілісні уявлення про оточуючий світ; завдання виконують сумлінно, проявляють творчий підхід при їх розв'язанні; вписуються у встановлений регламентом час. Наочно-образне, словесно-логічне та образно-логічне мислення, а також зв'язне мовлення у цих дітей розвинуті на дуже високому рівні. Усі заняття вони виконують самостійно, не допускають помилок, сумлінно організують та планують власну діяльність, можуть спрогнозувати її результати та дати їм об'єктивну оцінку.

Достатній рівень розвитку логічного мислення мають ще три вихованці. Вони припускалися невеликих помилок під час виконання завдань, проте самі їх знаходили та виправляли. Аналітичні здібності у цих дітей сформовані на високому рівні – вони вміють працювати з інформацією

та використовувати логічні операції мислення в житті. Завдання виконують творчо та відповідально, не вимагають зайвої стимуляції, вміють міркувати, робити логічні висновки тощо.

Нижчий та достатній рівень розвитку логічного мислення мають чотири вихованці дослідницької групи. Вони володіють позитивною мотивацією до навчання, однак пошукову поведінку показують нечасто, іноді вимагають додаткової стимуляції від керівника. Під час виконання завдань на сенсорний розвиток виявилось приблизно 50% правильних відповідей. Загалом ці діти володіють розумовими операціями логічного розвитку на середньому рівні, та деколи можуть плутатись у встановлених причино-наслідкових зв'язках, визначенні логічної послідовності подій, а також у часово-просторових відношеннях. Іноколи під час вирішення логічного завдання не вкладаються у відведений час. Порівнюють, зіставляють, групують та класифікують об'єкти здебільшого за 2-3 ознаками, добре орієнтуються в сенсорних еталонах, мають розуміння про кількісні та якісні ознаки предметів. Під час розв'язання задач переважно використовували знайомі їм засоби вирішення, не виявляють бажання до творчої реалізації. Вміють здійснювати аналіз та робити висновки. Можуть передбачати результати власної діяльності, втім іноколи ладні до їх переоцінювання. Найчастіше можуть виявляти та самостійно корегувати допущені помилки.

Задовільний рівень розвитку логічного мислення виражений у трьох вихованців. Вони демонстрували пасивність під час тестувань, потребували постійного заохочення, робили завдання переважно за допомогою керівника та не повністю. Їм притаманний низький рівень сенсорно-пізнавальних та аналітичних здібностей – з 10 завданнями на відчуття впорались тільки з 2-3, робота з сенсорними еталонами виконувалась теж на низькому рівні. Ці діти групують, класифікують об'єкти здебільшого за 1-2 прикметами; переважно не можуть використовувати прийоми логічного мислення; їм важко аналізувати інформацію, у них не рідко виникають труднощі при розкритті прихованої сутності об'єктів, при з'ясуванні логічної послідовності подій;

поняття про світ у цих вихованців мінімальні; незначний словниковий запас, через що їм важко поєднувати інформацію та підсумовувати її; слабо розвинені в них також планування та прогнозування; виявлення помилок, а їх виправлення відбувалось найчастіше завдяки педагогу.

Незадовільний рівень розвитку логічного мислення у ДДВ продемонстрували два вихованці, котрі здебільшого не могли впоратись з пропонованими завданнями чи показували найменший показник правильних відповідей, переважно з допомогою педагога. Цим дітям притаманний незадовільний ступінь показників майже по всіх критеріях, через те потрібно, насамперед, заохочування їх мотиваційної сфери та персональна корекційна робота з вихователем.

Таким чином, наведені вище результати діагностики рівня розвитку логічного мислення у дітей дошкільного віку за допомогою технології конструювання свідчать про те, що рівень розвитку логічного мислення у ДДВ дослідницької групи заслабкий та вимагає впровадження ефективних прийомів заохочення до пізнавальної активності та розширення їх особистого досвіду.

Враховуючи результати діагностики рівня розвитку логічного мислення у ДДВ та здійснивши їх аналіз, сформулюємо методичні рекомендації щодо використання технології конструювання з метою розвитку логічного мислення у ДДВ у наступному параграфі.

2.4. Методичні рекомендації щодо використання технології конструювання для розвитку логічного мислення у дітей дошкільного віку

Дослідження і вивчення наукової та методичної літератури, підсумки дослідницької роботи дали можливість укласти методичні рекомендації для вихователів та батьків щодо використання технології конструювання для розвитку логічного мислення у ДДВ.

Розвиток логічного мислення формується на основі наочно-образного мислення і є найголовнішим етапом розумової діяльності людини. Будова логічної сфери – довгий та важкий процес, що прогнозує високий щабель розумової активності, підсумок знань про навколишній світ, пізнання логічних операцій мислення, котрі дають змогу збагнути невидиму органам чуття внутрішню сутність об'єктів та явищ.

Методичні рекомендації вихователям щодо використання технології конструювання для розвитку логічного мислення у ДДВ

Основним завданням вихователів ЗДО є формування сприятливих умов для розвитку логічного мислення у ДДВ, засвоєння ними логічних методів опрацювання інформації (аналіз, зіставлення, синтез, конкретизація, систематизація, узагальнення), здатність міркувати та обґрунтовувати висновки. Реалізація перерахованих вище завдань потребує дотримання таких умов:

- створення доброзичливої, емоційно-насиченої атмосфери під час навчально-виховної діяльності;
- застосування різних методів навчання (логічні, дидактичні, сюжетно-рольові ігри та вправи, фольклор, література, сучасні педагогічні прийоми та технології, тощо);
 - втілення особистісно-орієнтовного типу освіти;
 - розвиток пізнавальних психічних процесів (відчуття, сприйняття, уява, увага, мислення та мовлення, пам'ять), самосвідомість, аналітичних та творчих здібностей, і також формування адекватної самооцінки;
 - стимуляція мотиваційно-вольової сфери;
 - організація предметно-розвивального середовища;
 - активна робота з батьками.

У процесі підготовки заняття потрібно пам'ятати про те, що дошкільникам притаманне емоційно-насичене сприйняття матеріалу, через це краще проводити заняття в теплій та привітній атмосфері, а нову інформацію подавати в цікавому та доступному для дітей вигляді.

Навчальний матеріал варто викладати частинами та послідовно. Потрібно відслідковувати хід сприймання та опанування ДДВ новими знаннями. Якщо потрібно, надати дошкільнику необхідну поміч у розв'язанні завдань. Приміром, можна порекомендувати вирішити схоже завдання, проте в легшій формі. Неодмінною вимогою є дотримання вимог розвивального навчання – не подавати матеріал вихованцям в завершеному вигляді, а спонукати їх до самостійного пошуку та відкриття. Варто розвивати у вихованців уміння застосовувати отримані знання у повсякденному житті.

Навчальний досвід запевняє в тому, що теорію доцільно подавати або разом з практикою, або додавати до нього елементи евристичної бесіди. Це спонукатиме до пошукової поведінки, активності та ініціативності у дітей, слугуватиме їх саморозвитку, поліпшенню умінь робити особисті висновки щодо поставленого завдання. Залежно від навчально-виховної мети заняття може проходити в групах або наодинці з дитиною. Дослідження показало результативність діяльності в малих групах, де вихованці гуртуються по розумовому потенціалу та зацікавленістю (диференційний підхід).

Зважаючи на те, що головною формою дошкільної діяльності є гра, то й навчально-ігрову діяльність варто здійснювати в ігровій формі. Це послужить зберіганню дитячої психіки, заохоченню у них навчального інтересу без змушування. Обираючи дидактичні ігри та розвивальні вправи, треба мати на увазі вікові властивості дітей, що саме їх цікавить та міру їх розумової освіченості. Ігри та вправи мають бути цікавими та легкими для дітей, викликати емоційне задоволення. Раціональним є регулярне виконання розвиваючих вправ з послідовним ускладненням їх вирішення. Для більшої результативності пропонується додавати основи конкуренції між дітьми у вигляді змагань («хто швидше побудує», «хто перший знайде», «хто скоріш за всіх порухує» тощо).

Вагоме значення у ході створення логічної сфери у ДДВ відіграє майстерність вихователя. Він має завжди збагачувати свій педагогічний досвід та покращувати професійні якості. Вдалим буде вивчення сучасних

методичних та наукових джерел з окресленої проблеми, участь у всеукраїнських та міжнародних конференціях, відвідування відкритих занять, групових бесід та консультацій («Розвиток логічного мислення ДДВ», «Сучасні технології в дошкілля», «Засоби розвитку логічного мислення у ДДВ» тощо).

Крім того, продуктивність навчально-виховного процесу залежить від здатності вихователя користуватися сучасними педагогічними інноваційними технологіями: різноманітні конструктори, пазли, «Палички Кюізенера», «блоки Дьенеша», «Ігри Нікітіних», комплекти Монтесорі, тощо. Все це позитивно впливає на творчу реалізацію дошкільників, пришвидшує розвиток у них логічного та критичного мислення, фантазії, уяви та креативності. Необхідним також є збагачення об'ємів дидактичних методів виховного впливу за допомогою застосування різноманітних розвиваючих ігор, вправ, завдань, введення ігрових технологій для підтримки розумових дій. Окремо треба виділити заохочування пізнавальної активності дітей. Потрібно навчати дошкільників спостереженню, обмірковуванню, дослідництву та експериментуванню, користуватися предметно-розвивальним середовищем, виховувати в дітях кмітливість, цікавість, допитливість, активність, ініціативність. Для стимулювання спостереження у дітей, треба запропонувати їм протягом дня стежити за людиною, твариною чи предметом, які вони хочуть відтворити з конструктора (кухня чи кафе, машина, під'ємний кран, буда для собаки тощо), а потім розповісти про всі тонкощі та деталі вподобаної дії чи речі. Розумним буде запропонувати вихованцю спочатку намалювати, предмет, який вони бажають відтворити з конструктора.

Ефективність розвитку логічного мислення у ДДВ залежить від втілення загальних положень особистісно-орієнтовної форми навчання, яка враховує особливості кожного вихованця, організовує умови для їх саморозвитку та самореалізації. Особистісно-орієнтовному підходу властивий демократичний тип виховання та навчання, дружна співпраця між

вихованцями та педагогами. Заняття треба влаштовувати, зважаючи на вимоги, можливості та захоплення дітей, з можливістю для них вільного вибору діяльності.

Для розвитку логічного мислення дитини вагоме значення має організація мотиваційно-вольової сфери. Потрібно пам'ятати, що для ДДВ найкращий спосіб мотивації – можливість отримати винагороду. Тому під час заняття потрібно направляти вихованця на досягнення гарного фінального результату різними прийомами підтримки (похвала, відзнака тощо). Досягнення на заняттях підіймає самооцінку дитини, дає їй віру у власні сили, спонукає до пізнавальної активності.

Розвиток логічного мислення у дітей залежить від ступеня розвитку їх пізнавальних процесів: відчуття, сприйняття, пам'ять, увага, уява, мислення та мовлення. Про це потрібно пам'ятати при розробці методики навчання. Маючи на увазі, що мислення спирається на чуттєвий досвід, потрібно вводити в освітній процес заняття на розвиток дрібної моторики рук, відчуття та сприйняття. Дітям дуже подобається гра «Чарівний мішечок»: вони повинні, не підглядаючи, опустити руку в мішечок і лише навпомацки назвати ознаки деталі конструктора (форма, розмір, фактура), яка у них в долоньці. Також за допомогою технології конструювання дошкільники вчаться відтворювати реальний предмет або його приблизне зображення, можуть копіювати з конструктора реальні об'єкти або їх відтворення на малюнку чи фото.

До того, як пропонувати конструктор вихованцям, педагог повинен сам вивчити методичні поради щодо втілення певного предмету і вирішити, як пояснити дітям, що вони будуть робити самостійно. Конструктори потрібно пропонувати не всі одразу, а поступово, по мірі їх опанування вихованцями. Після того, як дошкільники, за допомогою педагога, опанують той чи інший вид конструювання, далі починають користуватися ним під час самостійної роботи.

Пропонуємо послідовність ознайомлення вихованців з новим видом конструктора. Дітям разом з педагогом потрібно, відповісти на такі запитання:

1. Що це? (Матеріал, кольори, розмір тощо)
2. Як користуватися? (Розкриття його практичного значення)
3. Як кріпляться деталі між собою?
4. Як можна використати ті чи інші деталі?
5. Що з цього можна зробити/побудувати?

Після того, як відповіді були отримані варто запропонувати:

- познайомити вихованців з назвою конструктора та його деталями (потрібно їх потримати в руках, вивчити, якої вони форми і кольору, з якого матеріалу зроблені);

- перед початком заняття провести бесіду для розширення кругозору вихованців, подивитись картинки, малюнки або фото з теми;

- обов'язковий ігровий елемент, використання іграшок;
- можливе використання дитячої літератури;
- повторення назв і дій, з якими вже знайомі з минулих занять;
- мотивація та похвала для прояву творчості та ініціативи;
- в кінці заняття проаналізувати, що вийшло;

- вигадати невеликі історії з предметами, які побудували на занятті;

- якщо вихованці не забажають розібрати побудований об'єкт, йому повинно знайтись місце для зберігання в зібраному виді;

- також важливо, щоб діти вміли розбирати і складати конструктор на місце після гри;

- важливе доступне розташування місця зберігання конструктора, аби вихованці у будь-який момент мали змогу його взяти.

Під час організації зони-конструювання потрібно дотримуватися таких вимог:

- безпечність;

- конструктори повинні відповідати віку та змісту навчальних програм ЗДО;
- облаштування куточка з навчально-методичною літературою для педагогів;
- створювати ігрову, пізнавальну та рухливу активність ДДВ;
- вміщати різноманітні конструктори;
- трансформуватися разом зі зміною ігрової діяльності;
- ділитися на окремі зони;
- забезпечувати вільний доступ вихованців до використання будь-якого конструктора.

Пропонуємо залучати до процесу створення зони-конструювання самих вихованців та їх батьків. Це симулюватиме дітей до процесу навчання.

Є різні форми роботи з батьками: батьківські збори, бесіди, анкетування, круглі столи, консультації, сумісна діяльність тощо. Важливо залучати батьків до активної співпраці в організації розвивального середовища, пізнавальних заходів, свят та трудової діяльності – облаштування дитячого майданчика або кімнати.

Методичні рекомендації батькам щодо використання технології конструювання для розвитку логічного мислення у ДДВ

Особливе місце в розвитку дитини має родина. Адже те, в якій мірі будуть реалізовані здібності дитини залежить від стилю виховання батьків. Для початку потрібно організувати найбільш комфортну атмосферу для дитини вдома, побудувати з нею дружні стосунки, слухати та реагувати на її потреби, не ігнорувати її проблеми і питання. Бажано, щоб у процесі відповіді були наведені елементарні приклади.

Необхідно виявляти будь-які досягнення дошкільника в інтелектуальному розвитку, підтримувати його, відзначати навіть і невеликі успіхи. Не допускати осудливих зауважень, не вказувати на його недоліки, ніколи не порівнювати з іншими дітьми, особливо перед сторонніми людьми. Важливо підтримувати дитину у її починаннях, плекати у неї віру у власні

сили. Це дасть дитині можливість здобути великих досягнень у навчанні. Потрібно не забувати, що саме сімейне виховання найбільше впливає на формування дитячої самооцінки.

Радимо батькам дошкільників залучати їх до спостереження, знайомства з оточуючим довкіллям, формувати особисті погляди та висновки, оцінювати окремі події, і робити власні здогадки. Інакше кажучи, дошкільника потрібно вчити мислити, з'ясовувати логічні зв'язки. Прикладом, дорослий починає вираз, а дитини повинна його продовжити: «Діти одягають теплі речі, тому що...», «На небі з'являються зірки, бо...», «Яблука ростуть на дереві, а малина на...».

Обов'язково потрібно, аби серед іграшок дітей були розвивальні та логічні ігри, пазли, конструктори, сортери для спільних сімейних розваг. Можна придумувати ігри самостійно, з підручних матеріалів, (навіть у побуті), «Може разом відремонтуємо твій самокат...»: «Давай разом пришиємо гудзик до твоєї сукні, що для цього необхідно?...», «Допоможеш мені приготувати цю страву, треба уважно вивчити рецепт...». Така спільна робота обов'язково сподобається дитині і викличе тільки позитивні емоції та цікавість до навчання. Розвиток логічного мислення у ДДВ за допомогою технології конструювання формує у дітей такі якості, як уважність, витримка, акуратність, посидючість, критичне мислення.

Продуктивним методом розвитку логічного мислення у дитини є заняття з малювання (креслення схем), ліплення, аплікація, моделювання тощо. Також необхідно збагачувати словниковий запас дитини, розвивати у неї грамотне мовлення. У такому випадку приходять на поміч відгадування загадок, обговорення казок або інших оповідань, читання в голос. Можна запропонувати дитині самій придумати і втілити за допомогою конструктора будь-яку цікаву історію. Для розвитку дрібної моторики актуальним буде конструктор з дрібними деталями, робота з різними сортерами або пластиліном (моделіном, солоним тістом). Для прикладу, можна

запропонувати дитині, в ігровій формі, розкласти гудзики чи бобові. Обов'язково, в ігровій формі, не змушуючи і не наказуючи дитині.

Ще дошкільникам доцільно пропонувати різні лабіринти, від намальованих (роздрукованих) до побудованих самостійно або за допомогою дорослого. Необмінним є використання сюжетно-рольових ігор «В кафе», «У лікаря», «В супермаркеті» тощо.

Під час прогулянок можна разом з дитиною спостерігати, як рухаються машини, які цифри на будинку, що означають дорожні знаки, читати вивіски на магазинах. Можна запропонувати дитині з'ясувати, яка квітка росте ближче до тротуару, або яке дерево знаходиться перед стовбуром, а яке за ним, який паркан вище. Вся справа лише у фантазії батьків.

Отже, ефективність розвитку логічного мислення ДДВ насамперед залежить від професійності педагога, його здатності організувати в дитячому колективі позитивну атмосферу, правильно побудувати навчальний процес з урахуванням особливостей усіх вихованців. Також велике значення має родинне виховання, педагогічна просвіта батьків їх участь в освітньо-виховному процесі.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

У другому розділі нами розглянуто технологію конструювання як засіб логічного мислення у ДДВ, умови створення ефективної конструктивної діяльності, представлену відповідну систему вправ, здійснено діагностику рівня розвитку логічного мислення у ДДВ та укладено методичні рекомендації щодо використання технології конструювання на заняттях і в побуті. Відповідно до чого розроблена та теоретично обґрунтована структура занять із застосуванням технології конструювання, що складається з трьох компонентів: базового, практично-діагностичного та підсумкового. Базовий блок описує умови створення ефективної конструктивної діяльності ДДВ з метою розвитку у них логічного мислення. Практично-діагностичний блок

описує систему вправ, модель організації занять та їх реалізацію, діагностику рівня логічного розвитку вихованців. Підсумковий блок описує умови для більш ефективного використання технології конструювання на заняттях з дошкільниками.

Найпопулярнішим засобом розвитку логічного мислення у ДДВ є технологія конструювання, яка чудово відповідає наочно-образному мисленню, оскільки науково доведено, що дошкільники краще засвоюють знання під час роботи з геометричним матеріалом та у процесі ігрової діяльності. З допомогою технології конструювання, яка сприяє розвитку у дошкільників критичного мислення, вони краще оволодівають законами логіки, вчаться робити висновки та обґрунтовувати їх.

Під час організації занять великого значення набуває використання наочного, предметного та дидактичного матеріалу. Втілення педагогічних інновацій має на меті підвищення результативності навчально-виховного процесу, формування у дошкільників життєвих компетентностей та інтелектуального розвитку. Найпоширенішими інноваційними технологіями сьогодення є: конструктори LEGO, палички Кюїзенера, пазли, логічні блоки Дьєнеша, конструктори з різних матеріалів (гума, дерево, пластик, папір і т.ін.) тощо. За допомогою комплексного використання цих технологій навчання дошкільники набувають ґрунтовних знань про довжину, ширину, висоту, кількість, об'єм, простір, час, число та його склад, засвоюють лічбу та прості математичні дії, покращують свої творчі здібності та основи логічного мислення.

Крім того, нами розроблено систему вправ для розвитку логічного мислення у ДДВ з використання технології конструювання, що включає всі складові логічного розвитку дошкільників та визначений алгоритм виконання вправ засобами технології конструювання.

Під час діагностики рівня розвитку логічного мислення у ДДВ було розглянуто існуючі форми побудови розумових здібностей на основі яких були визначені компоненти інтелектуального розвитку дошкільників:

швидкість сприйняття та обробки інформації, різнопланове мислення (логічне, абстрактне, критичне); компоненти пізнавальної діяльності (увага, уява, пам'ять, відчуття, мовлення, цікавість, активність тощо); компоненти мотивації (самостійність, допитливість, інтерес тощо).

Згідно з визначеними складовими інтелектуального розвитку дошкільників було проаналізовано нинішній стан розвитку розумових здібностей ДДВ на прикладі ЗДО (ясла-садок) комбінованого типу «Центру розвитку дитини» (м. Славутич). Для чого були установлені показники та критерії визначення розумових здібностей ДДВ, а також сформовані рівні їх розвитку (дуже високий, високий, вищий за середній, середній, нижчий за середній, низький, дуже низький) Для отримання об'єктивних даних ми використали діагностичні методики Р. Павелків та О. Цигипало [68], Л. Тихомтрової [93], О. Дєдова [24], Р. Нємова [93].

Результати дослідження показали, що розвиток логічного мислення у ДДВ знаходиться здебільшого на середньому (достатньому) рівні. З цього доцільно зробити висновок, що практично-орієнтовні заняття в ЗДО не реалізують повного потенціалу дошкільників щодо розвитку їх розумових здібностей, і, у зв'язку з цим, виникає необхідність використання технології конструювання задля реалізації занять за різними напрямками педагогічної діяльності.

На основі системи вправ для розвитку логічного мислення ДДВ було укладено методичні рекомендації для вихователів ЗДО та батьків щодо використання технології конструювання на заняттях та в побуті, в яких наведено основні потреби та вимоги для обладнання зони-конструювання, послідовне знайомство з новим видом конструктора, специфіка використання ігрового матеріалу на заняттях.

ВИСНОВКИ

Головною метою кваліфікаційної роботи є дослідження процесу розвитку логічного мислення у ДДВ за допомогою технології конструювання, формування у них відповідних знань, умінь і навичок.

Задля досягнення поставленої мети, нами було:

- встановлено, що психофізіологічні особливості розвитку логічного мислення у ДДВ характеризуються розвитком сенсорно-пізнавальної, розумової, емоційної та мотиваційно-вольової сфери, підвищенням рівня зорового та слухового сприйняття, розвитком вмінь тактильного розпізнавання властивостей предметів. Характерним у цьому віковому періоді є те, що у дошкільному віці розвиваються всі види мислення. Завдяки сучасним технологіям у розвитку логічного мислення ДДВ головним стає наочно-образне мислення, яке виявляється у здібності дитини мислити, опираючись на чуттєвий досвід. З часом зароджується логічне мислення, яке дає можливість самостійно встановлювати взаємозв'язки між предметами та явищами, робити підсумки, будувати гіпотези. Також розширюється дитячий словниковий запас, виникає здатність до застосування контекстного мовлення. Відбувається поступовий перехід від егоцентричного до децентричного мовлення.

- вивчено та описано сучасні ігрові технології розвитку логічного мислення у ДДВ («Логічні блоки Д'єнеша»; «Кольорові палички»; «Казкові лабіринти гри»; «Інтелектуальні ігри Нікітіних» такі як: «Чудо – куб», «Кубики для всіх», «Унікуб», «Склади візерунок», «Дроби», «Склади квадрат», «Танграм»; «Технологія розвитку творчої особистості»; технологія конструювання та ін.) і встановлено, що під час використання саме різних видів конструювання у дошкільників проявляється творча уява, з'являються вольові якості, супідрядність мотивів, соціальні емоції;

- встановлено, що найпоширенішими інноваційними технологіями сьогодення є конструктори LEGO, палички Кюїзенера, пазли, логічні блоки Д'єнеша, конструктори з різних матеріалів (гума, дерево, пластик, папір і

т.п.) тощо; за допомогою комплексного використання цих технологій навчання дошкільники набувають ґрунтовних знань про довжину, ширину, висоту, кількість, об'єм, простір, час, число та його склад, засвоюють лічбу та прості математичні дії, покращують свої творчі здібності та основи логічного мислення;

- описано різновиди конструювання для розвитку логічного мислення дошкільників (конструювання з будівельного матеріалу, конструювання з паперу, конструювання з природних та покладових матеріалів, конструювання за допомогою спеціальних конструкторів);

- досліджено умови забезпечення ефективної конструктивної діяльності дітей дошкільного віку з метою розвитку у них логічного мислення;

- розроблено систему вправ для розвитку логічного мислення у дітей дошкільного віку за допомогою технології конструювання, в яких великого значення набуває використання наочного конструювання, котре дає можливість розкрити приховані властивості об'єктів та полегшує процес пізнання ДДВ навколишнього світу, позитивно впливає на розвиток дрібної моторики, вдосконалює аналітичні навички;

- розкрито зміст та умови організації занять з розвитку логічного мислення у дітей дошкільного віку за допомогою технології конструювання; відповідно до чого було розроблено та теоретично обґрунтовано структуру занять із застосуванням технології конструювання, що складається з трьох компонентів: базового, практично-діагностичного та підсумкового: базовий блок описує умови створення ефективної конструктивної діяльності ДДВ з метою розвитку у них логічного мислення; практично-діагностичний блок описує систему вправ, модель організації занять та їх реалізацію, діагностику рівня логічного розвитку вихованців; підсумковий блок описує умови для більш ефективного використання технології конструювання на заняттях з дошкільниками;

- здійснено діагностику рівня розвитку логічного мислення у ДДВ з використанням технології конструювання; для отримання об'єктивних даних нами було використано діагностичні методики Р. Павелків та О. Цигипало, Л. Тихомтрової, О. Дєдова, Р. Нємова;

- укладено та описано методичні рекомендації для вихователів та батьків щодо використання технології конструювання для розвитку логічного мислення у ДДВ.

Отже, всі завдання, які було поставлено на початку нашого дослідження, були виконані, а головну мету було досягнуто. Проте, проведена нами експериментальна робота не розкриває всі сторони поставленої перед нами проблеми. Розвиток логічного мислення у ДДВ продовжує викликати інтерес. Подальші наукові розробки пов'язуємо з вивченням інших сучасних ефективних шляхів та засобів розвитку логічного мислення у ДДВ.

Список використаних джерел

1. Аванесова Н. Навчання найменших в дитячому садку / Н. Аванесова. М. : Просвещение, 1968. 125 с.
2. Альтхауз Д. Колір, форма, якість / Д. Альтхауз, Е. Дум. М. : Просвещение, 1984. 40 с.
3. Архіпова Є.О. Критичне мислення як необхідна складова розумової діяльності людини в межах сучасного інформаційного суспільства / Є.О. Архіпова, О.В. Ковалевська. Х. : Гуманітарний часопис. 2012. № 2. 35 с.
4. Базовий компонент дошкільної освіти / нова редакція, // Вихователь – методист дошкільного закладу. К. : Ранок, 2012. 26 с.
5. Базова програма виховання і навчання дітей від 2 до 7 років «Дитина» / наук. керівник О.В. Проскура, Л.П. Кочина, та ін. К. : Астамі, 2013. 103 с.
6. Базова програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у світі» / наук. ред. та упоряд. О. Кононко. К. : ТОВ «МЦФЕР-Україна», 2012. 26 с.
7. Безруких М. Чому і як вивчати до школи / М. Безруких // Дошкільне виховання. М. : «Академія» 2002. № 3. С. 62-65.
8. Белошиста А. Дошкільний вік: формування первинних уявлень про натуральні числа / А. Белошиста // Дошкільне виховання. М. : Центр ВЛАДОС 2002. № 8. С. 30-39.
9. Брежнєва О.Г. Жива математика або Технологія інтегрованих дидактичних модулів для логіко-математичного розвитку дітей // Методична скарбничка вихователя. К. : МЦФЕР. 2015. № 9-10. С. 24-32, 58-65.
10. Брежнєва О.Г. Формування пізнавальної активності старших дошкільників у процесі навчання елементам математики. Автореферат дис. канд. пед. наук. К. : МЦФЕР, 1997. 18 с.
11. Варяхова Т. Зразкові конспекти з конструювання з використанням конструктора ЛЕГО / Т. Варяхова // Дошкільне виховання. К. : Ранок. 2009. № 2. С. 48-50.

12. Відділ ЛЕГО-педагогіки, ІНТ, «Конструємо: граємо і вчимося LegoDacta» / Матеріали розвиваючого навчання дошкільнят. М. : Владос, 2007. 37 с.
13. Вільчковський Е.С. Рухливі ігри в дитячому садку. К. : Рад. школа, 1983. 64 с.
14. Волощенко Н.О., Коваль Ю.О. Освітньо-розвивальний потенціал Lego-технологій у розвитку пізнавальної активності дітей старшого дошкільного віку «Educational and developing potential of Lego-technology in the development of cognitive activity of preschool age's children» / Освітній дискурс: Педагогічні науки: зб. наук. праць. Educational discourse: Pedagogical sciences: collection of scientific papers. К. : «Вид-во «Гілея»», 2019. Вип. 11. С. 88-98.
15. Гавриш Н.В. Цікава філософія для дітей : методичний посібник для творчих педагогів і батьків дітей дошкільного й молодшого шкільного віку / Н. Гавриш, О. Ліннік. К. : Шк. світ, 2011. 128 с.
16. Гавриш Н., Брежнєва О., Кіндрат І., Рейпольська О. Розумне виховання: методичний посібник // К. : Видавничій Дім «Слово», 2015. 176 с.
17. Грицкова Ю.В. Розвиток творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку засобами LEGO-конструювання / Інноваційна педагогіка: зб. наук. праць. Одеса : Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій, 2019. Вип. 12. Т.2. С. 106-109.
18. Давидчук А. Н. Розвиток у дошкільнят конструктивного творчості / А.Н. Давидчук. М. : Гардарики, 2008. 118 с.
19. Демідова Ю.О. «Визначення рівня сформованості пізнавальної самостійності старших дошкільників у конструктивній діяльності» / Педагогічний дискурс. Хм. : Вид-во Національна академія педагогічних наук // Інститут педагогіки, Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія, 2012. Вип. 13, С. 76-79.
20. Дудкевич Т.В. Дитяча психологія / Навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2012. 424 с. С. 254-255.

21. Дєдов О. Діагностика готовності дітей до школи. Хотин, 2014. 194 с.
22. Дьяченко О.М. Уява дошкільника. М. : Знание, 1986, 76 с.
23. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій / Автор-укладач Н.П. Наволокова. Х. : Вид. група «Основа», 2011. 176 с.
24. Єфіменко С. Визначення поняття інтелекту у різних концепціях психолого-педагогічних досліджень / Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимири Винниченка // Сер. : Педагогічні науки. 2013 Вип. 121 (2). С. 90-95.
25. Журенко Л.О. Творче конструювання як засіб інтелектуального розвитку дітей старшого дошкільного віку. Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди. 2021.
26. Зайцева Л.І. Формування математичної компетентності у дітей дошкільного віку: парціальна програма. Мелітополь: Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні, 2021. 48с.
27. Інтеграція Lego-технологій в освітньо-виховний процес в ДНЗ. Бібліотечка вихователя дитячого садка. Х. : Ранок. 2018. № 2. С. 87-90.
28. Карабаєва І.І. Модель психодіагностичного обстеження дітей старшого дошкільного віку / Дошкільна освіта. Відновлено з: <http://psychology-naes-ua.institute/read/1210/>
29. Комарова Л.Г. Будуємо з ЛЕГО (моделювання логічних відносин та об'єктів реального світу засобами конструктора ЛЕГО). М. : «ЛИНКА-ПРЕСС», 2001. 158с.
30. Комарова Т.С. Діти у світі творчості. М. : Мнемозина, 1995. 155 с.
31. Кононко О. Перехідний період : самовизначення, зміна орієнтирів і пріоритетів / О.Кононко // Дошкільне виховання. К. : Світич 2003. №1. С. 5-9.

32. Кононко О.Л. Розвиток самосвідомості як запорука особистісного зростання дошкільника / Дошкільне виховання. К. : Світич, 1999. 8 с.
33. Концепції розвитку освіти України на період 2015-2025 роки (Проект). К.: «Освіта», 2015. 22 с. [Електронний ресурс] Відновлено з: http://tnpu.edu.ua/EKTS/proekt_koncepc.pdf
34. Костюк Г.С. Розвиток і виховання // Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості. К. : Рад. школа, 1989.
35. Костюк Г.С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості. К. : Рад. школа, 1989. 608 с.
36. Кроуфорд А. Технології розвитку критичного мислення учнів/ Кроуфорд А., Саул В., Метьюз С., Макінстер Д. ; за наук. ред. О. І. Пометун. К. : Вид-во «Плеяди». 2006. 220 с. С. 28.
37. Кроуфорд А. Методи викладання і навчання для розвитку критичного мислення учнів. Науковометодичний посібник для вчителів загальноосвітніх навчених закладів. / А. Кроуфорд, Е. Саул, С. Метьюз, Д. Макінстер К. : Вид-во «Плеяди». 2004.
38. Кулачивська С.Є., Ладивір С.О. Я – дошкільник. Вікові та індивідуальні аспекти психологічного розвитку. К. : Нора-Прінт, 2006. 108 с.
39. Кульчицька О.І. Дивергентне мислення як умова розвитку творчості дітей молодшого шкільного віку. Обдарована дитина. К. : Нора-Прінт 1999. С. 2-6.
40. Кушнір І.А. Задачі з однією підказкою / Кушнір І.А. Х. : Вид. група «Основа». 2015. 126 с.
41. Лозова В.І., Троцько Г.В. Питання теорії виховання: навч. посібник для студ. пед. навч. закладів. Харківський педагогічний ун-т ім. Г.С. Сковороди. – Х., 1995. 173 с.
42. Лозова В.І., Троцько Г.В. Теоретичні основи виховання і навчання: навч. посіб. Харк. держ. пед. ун-т ім. Г.С. Сковороди. 2-е вид., випр. і доп. Харків : «ОВС». 2002. 400 с.

43. Лурія А.Р. Розвиток конструктивної діяльності дошкільника / А.Р. Лурія // Питання психології. М. : АПН РСФСР, 2005. № 7. С. 8-9.
44. Лусс Т.С. «Формування навиків конструктивно-ігрової діяльності за допомогою ЛЕГО» : посібник для педагогів-дефектологів. М. : Гуманіт. вид. центр. ВЛАДОС. 2003. 104 с.
45. Любченко І.І. Педагогічні засади розвитку логічного мислення у старших дошкільників, інноваційні підходи виконання концепції розвитку дошкільної освіти 2010-2016р. навчально-методичний посібник. Умань : ВПЦ Візаві, 2011. 134 с.
46. Макаренко В.М., Туманцова О.О. Як опанувати технологію формування критичного мислення. Х. : Вид. група «Основа». 2008.
47. Максаєва Ю.А. Інтеграція лего-конструювання в освітню діяльність / Ю. Максаєва // Дошкільне виховання. К. : МАУП 2012. № 8. С. 104-108.
48. Максименко С.Д. Загальна психологія / С.Д. Максименко. Київ : МАУП. 2000. 320 с.
49. Марусинець М., Іванова В. Динаміка розвитку творчого мислення у дошкільному та молодшому шкільному віці. Вісник післядипломної освіти. К. : Ун-т менедж. освіти НАПН України : 2010. Вип. 1(2). С. 232-240.
50. Матюшкин А.М. Концепция творческой одаренности. Вопросы психологии. М. : Просвещение. 1989. № 6. С. 29-33.
51. Менчинська Н.А. Психологія навчання арифметики / Н.А. Менчинська. М. : АПН РРФСР. 1955. С.164-182.
52. Метліна Л.С. Математика в дитячому садку / Л.С. Метліна. М. : Просвещение. 1984. С. 11-22, 52-57, 97-110, 165-168.
53. Міхєєва О.В. LEGO: середовище, іграшка, інструмент / О.В. Міхєєва, П.А. Якушкін // Інформатика і освіта. Х. : Ранок 2016. № 6. 55 с.

54. Монахов В.М. Проектирование современной модели дистанционного образования / М. : Педагогика, 2004. С. 11-20.
55. Монтессори М. Будинок дитини / М. Монтессори. М. : Задруга, 1920. С. 182-183.
56. Морозова М., Тіхеева Є. Рахунок у житті маленьких дітей / М. Морозова, Є. Тіхеева. Л. Держвидав, 1927. С.6-13, 66.
57. Немов Р.С. Психология / Р.С. Немов. М. : Просвещение. 1995. С. 95.
58. Непомняща М.М. Психологічний аналіз навчання дітей 3-7 років (на матеріалі математики) / М.М. Непомняща. М. : Педагогіка, 1983. С. 7-15.
59. Никитин Б.П. Интеллектуальные игры / Б.П. Никитин. М. : Световид, 2009. 216 с.
60. Новосёлова С. Л. В чем проблема информатизации дошкольного образования? М. : Детский сад от А до Я. 2003. № 1. С. 6-13. 9
61. Новосёлова С.Л., Петку Г.П. Компьютерный мир дошкольника. М. : Новая школа, 1997. С. 32-128.
62. Носова Е.А. Педагогічна підготовка дітей дошкільного віку. Використання ігрових методів при формуванні у дошкільників математичних уявлень / Е.А. Носова. К. : Акадевидав, 1990. С. 47-62.
63. Основи нових інформаційних технологій навчання: Посібник для вчителів / Авт. кол.; За ред. Ю.І. Машбиця / Інститут психології ім. Г.С. Костюка АПН України. К. ІЗМН. 1997. С. 144-191.
64. Остряньська О.А. Використання технології лепбукінгу в процесі соціалізації старших дошкільників у закладі дошкільної освіти / О.А. Остряньська, О.І. Цехмистро, І.В. Козлова // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді : зб. наук. праць – Тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору». Вип. 21. Кн. 3. Том IV (78). К. Гнозис, 2017. С. 343-353.

65. Павелків Р.В., Цигипало О.П. Діагностичний інструментарій в умовах дошкільного закладу. К. : Центр учбової літератури», 2003. 296 с.
66. Пеккер Т.В. Програма розвитку конструктивних здібностей дітей дошкільного віку «ЛЕГО-конструювання К. : «Окей-книга», 2010. 21 с.
67. Плетеницька Л.С., Крутій К.Л. Логіко-математичний розвиток дошкільників (за програмою «Дитина в дошкільні роки»). Освіта впродовж життя. Таврійський вісник освіти. 2013. №2. Запоріжжя: ТОВ «ЛПКС» ЛТД, 2002. С. 8, 156.
68. Подьяков Н.Н. Мышление дошкольника. М. : Просвещение, 1977.
69. Пометун О. І. Навчаємо мислити критично : посібник для вчителів / О.І. Пометун, І.М. Сущенко. Дніпропетровськ : Ліра 2016. 144 с.
70. Програма розвитку дітей старшого дошкільного віку «Впевнений старт» / О.О. Андрієтті, О.П. Голубович, О.П. Долинна, Т.В. Дяченко, Т.С. Ільченко, Г.Є. Іванова, Г.М. Лисенко, Т.В. Панасюк, Г.В. Петрова, Т.О. Піроженко, Н.М. Романко, Н.А. Случинська, Н.І. Трикоз. Тернопіль : Мандрівець. 2013. 104 с.
71. Романина В.И. Занятия по конструированию с детьми 3-4 лет / В.И. Романина. М. : Классикс Стилль. 2003. 40 с.
72. Селезнёва Г.А. Сборник материалов «Игры» для руководителей Центров развивающих игр (Леготека) / Г.А. Селезнёва. М. : Просвещение, 2007. 44 с.
73. Селезнёва Г.А. Сборник материалов центр развивающих игр Леготека в ГОУ центр образования. М. : Просвещение. 2007. 58 с.
74. Скворцова С. Логіко-математична компетентність дошкільника з точки зору вчителя початкових класів. Херсон : Айлант, 2011. С. 38-44.
75. Старченко В. Формування логіко-математичної компетентності у старших дошкільників. К. : Світич. 2005. № 7. С. 19-21.
76. Сухенко І. Використання LEGO-конструювання в освітньому процесі ДНЗ. Суми : Триторія. 2012. № 3. С. 57-66.

77. Татарінова С.О. Логіко-математична компетентність дітей старшого дошкільного віку / С.О. Татарінова // Актуальні проблеми дошкільної та початкової освіти в сучасних умовах : зб. наук. праць. Херсон : «Підручники і посібники». 2004. С. 59-61.

78. Тихомирова Л.Ф. Логика. Дети 5-7 лет. Ярославль : Академия развития. 2001. 160 с.

79. Фешина Є.В. Лего-конструювання в дитячому садку : посібник для педагогів. М. : Сфера, 2011. 243 с.

80. Beloshistaya, A. Development of logical thinking in preschool children. Retrieved from: https://www.researchgate.net/publication/328367242_Development_of_logical_thinking_in_preschool_children

Трушкова Н.А. Розвиток логічного мислення у дітей дошкільного віку за допомогою технології конструювання. 012 Дошкільна освіта. Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка, 2022.

Анотація. Кваліфікаційна робота присвячена дослідженню процесу розвитку логічного мислення у дітей дошкільного віку за допомогою технології конструювання: встановлено, що психофізіологічні особливості розвитку логічного мислення у дітей дошкільного віку характеризуються розвитком сенсорно-пізнавальної, розумової, емоційної та мотиваційно-вольової сфери, підвищенням рівня зорового та слухового сприйняття, розвитком вмінь тактильного розпізнавання властивостей предметів; розвитком усіх видів мислення (наочно-образного, словесно-логічного); розширенням словникового запасу, виникненням здатності до застосування контекстного мовлення; досліджено різновиди сучасних ігрових технологій розвитку логічного мислення у дітей дошкільного віку, охарактеризовано найпоширеніші з них; досліджено умови забезпечення ефективної конструктивної діяльності дітей дошкільного віку з метою розвитку у них логічного мислення; розроблено систему вправ для розвитку логічного мислення у дітей дошкільного віку за допомогою технології конструювання; розкрито зміст та умови організації занять з розвитку логічного мислення у дітей дошкільного віку за допомогою технології конструювання; теоретично обґрунтовано структуру занять із застосуванням технології конструювання; здійснено діагностику рівня розвитку логічного мислення у дітей дошкільного віку з використанням технології конструювання; укладено методичні рекомендації для вихователів та батьків щодо використання технології конструювання для розвитку логічного мислення у дітей дошкільного віку.

Ключові слова: дитина дошкільного віку, заклад дошкільної освіти, конструювання, логічне мислення, розвиток, технологія.

Trushkova N.A. The Development of Logical Thinking in Preschool Children Using a Construction Technology. 012 Preschool Education. T.H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium», 2022.

Abstract. The qualification work is dedicated to the study of the process of the preschool children's logical thinking development using a construction technology: it was established that the psychophysiological peculiarities of the preschool children's logical thinking development are characterized by the development of sensory-cognitive, mental, emotional and motivational-volitional spheres, an increase in the level of visual and auditory perception, the development of tactile recognition skills of the properties of objects; the development of all types of thinking (visual-figurative, verbal-logical); the expansion of the vocabulary, the emergence of the ability to use a contextual speech; varieties of modern game technologies for the preschool children's logical thinking development have been studied, the most common of them have been characterized; the conditions for ensuring the effective preschool children's constructive work in order to develop their logical thinking have been studied; a system of exercises for the preschool children's logical thinking development using a construction technology have been worked out; the content and conditions of the organization of classes on the preschool children's logical thinking development with the help of a construction technology have been revealed and described; the structure of classes with the use of a construction technology has been theoretically grounded; the diagnosis of the level of the preschool children's logical thinking development using a construction technology have been carried out; the methodical recommendations for educators and parents regarding the use of a construction technology for the preschool children's logical thinking development have been made.

Key words: preschool child, preschool educational institution, construction, logical thinking, development, technology.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Таблиця 1

Трикомпонентна структура занять в ЗДО з використанням технології конструювання

Базовий	Умови створення ефективної конструктивної діяльності ДДВ з метою розвитку у них логічного мислення	<p>Мета – реалізація розвитку логічного мислення ДДВ засобами технології конструювання.</p> <p>Завдання:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● розвиток індивідуальних ресурсів особистості (логічного мислення, ● уяви, загального інтелекту; ● формування у дітей дошкільного віку стійкої мотивації до відтворення вправ для інтелектуального розвитку; ● підбір та розробка алгоритму використання засобів для ● інтелектуального розвитку дітей дошкільного віку.
Практично-діагностичний	система вправ для розвитку логічного мислення у ДДВ з використання технології конструювання	<p>Зміст:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● формування визначених складових інтелектуального розвитку особистості; ● створення сприятливого емоційного середовища для безперервної мотивації ДДВ до розвитку логічного мислення; ● володіння та використання засобів технології конструювання для розвитку логічного мислення ДДВ. <p>Рівні:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● дуже високий, ● високий, ● вищий за середній, ● середній, ● нижчий за середній, ● низький, ● дуже низький.
	модель організації занять з конструювання для розвитку логічного мислення у ДДВ	
Підсумковий	методичні рекомендації щодо використання технології конструювання для розвитку логічного мислення у ДДВ	<p>Показники:</p> <p>сприймання інформації, розвиток мислення, розвиток компонентів пізнавальної діяльності, мотивація.</p>

Рівні та показники сформованості логічного мислення у ДДВ

Рівні	Показники
Оптимальний	<p>Дошкільник має активну соціальну позицію, проявляє цікавість до навчання, не вимагає додаткового стимулювання, показує ініціативність та активність, прагне до вдосконалення, саморозвитку, самовираження; має гарно розвинуті сенсорні здібності – завдання, пов'язанні з тактильними та зоровим відчуттям на сприйняттям виконує на високому рівні, знає назви предметів, і може їх описати; досконало володіє інтелектуальними операціями, може застосувати набуті вміння в практичній діяльності; вміє обробляти, класифікувати та узагальнювати інформацію, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, логічно пов'язувати предмети та явища між собою; здатен правильно аналізувати та узагальнювати за малюнком швидше, ніж за хвилину, робити порівняння об'єктів за присутніми зразками (10 з 10 пропонованих зразків); добре орієнтується в таких поняттях, як «високий-низький», «широкий-вузький», «старший-молодший» тощо, а також в часово-просторових відношеннях, геометричних фігурах; вміє порівнювати, та гуртувати предмети одночасно за декількома ознаками (від 2 до 5 ознак) та логічно визначати послідовність подій; має навички до спостереження та пошукової діяльності; показує дуже високий рівень сформованості наочно-образного та словесно логічного мислення, має цілісні уявлення про оточуючий світ, може відрізнити реальні події від вигаданих; завдання на логіку мислення виконує самостійно та сумлінно, без допомоги та швидко; може запропонувати кілька версій вирішення задачі; навички спілкування та контекстне мовлення чудово розвинені; вміє розмірковувати, робити твердження та формулювати аргументовані висновки; володіє навичками планування та організації власної діяльності та передбачувати її результати; схильна до об'єктивної самооцінки; спроможна самостійно знаходити та виправляти свої помилки.</p>

Рівні	Показники
Достатній	<p>Дошкільник має мотивацію до навчання, виявляє цікавість до нових знань, активний, прагне до саморозвитку та вдосконалення своїх розумових здібностей, не потребує додаткового стимулювання; старається проявляти ініціативність та самовиражатися під час навчально-виховної та ігрової діяльності; має розвинуті сенсорні здібності – завдання, пов'язанні з тактильним відчуттям, зоровим відчуття та сприйняттям виконує на достатньому рівні, називає у більшості випадків всі предмети та може описати їх; добре володіє розумовими операціями, вміє обробляти, класифікувати та узагальнювати інформацію, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, розкривати приховану сутність предметів та логічно пов'язувати їх між собою; має достатні аналітичні здібності – при виконанні завдань на аналізування та синтезування може скласти малюнок з частин та проаналізувати зображення за хвилину; здійснює порівняння предметів за наявними еталонами (8-9 вірних відповідей з 10 запропонованих питань); вміє порівнювати, класифікувати та групувати предмети одночасно за кількома ознаками (від 2 до 4) та встановлювати послідовність подій; наочно-образне та словесно-логічне мислення сформовані достатньо; має цілісні уявлення про світ, може відрізнити реальні події від вигаданих; демонструє навички спостереження та пошукову поведінку; логічні завдання виконує сумлінно, без сторонньої допомоги та додаткової стимуляції, вписується в часові рамки; при виконанні завдань здебільшого демонструє творчий підхід, може використовувати набуті знання в практичній діяльності; навички спілкування розвинуті на високому рівні; вміє розмірковувати, робити судження та логічні висновки; має значний словниковий запас, думки виражає через грамотно побудовані речення; приділяє значну увагу організації та плануванню власної діяльності, володіє прогностичними вміннями; схильна до самоаналізу та об'єктивного оцінювання результатів власної діяльності; здатна самотійно виявити та виправити допущенні помилки.</p>

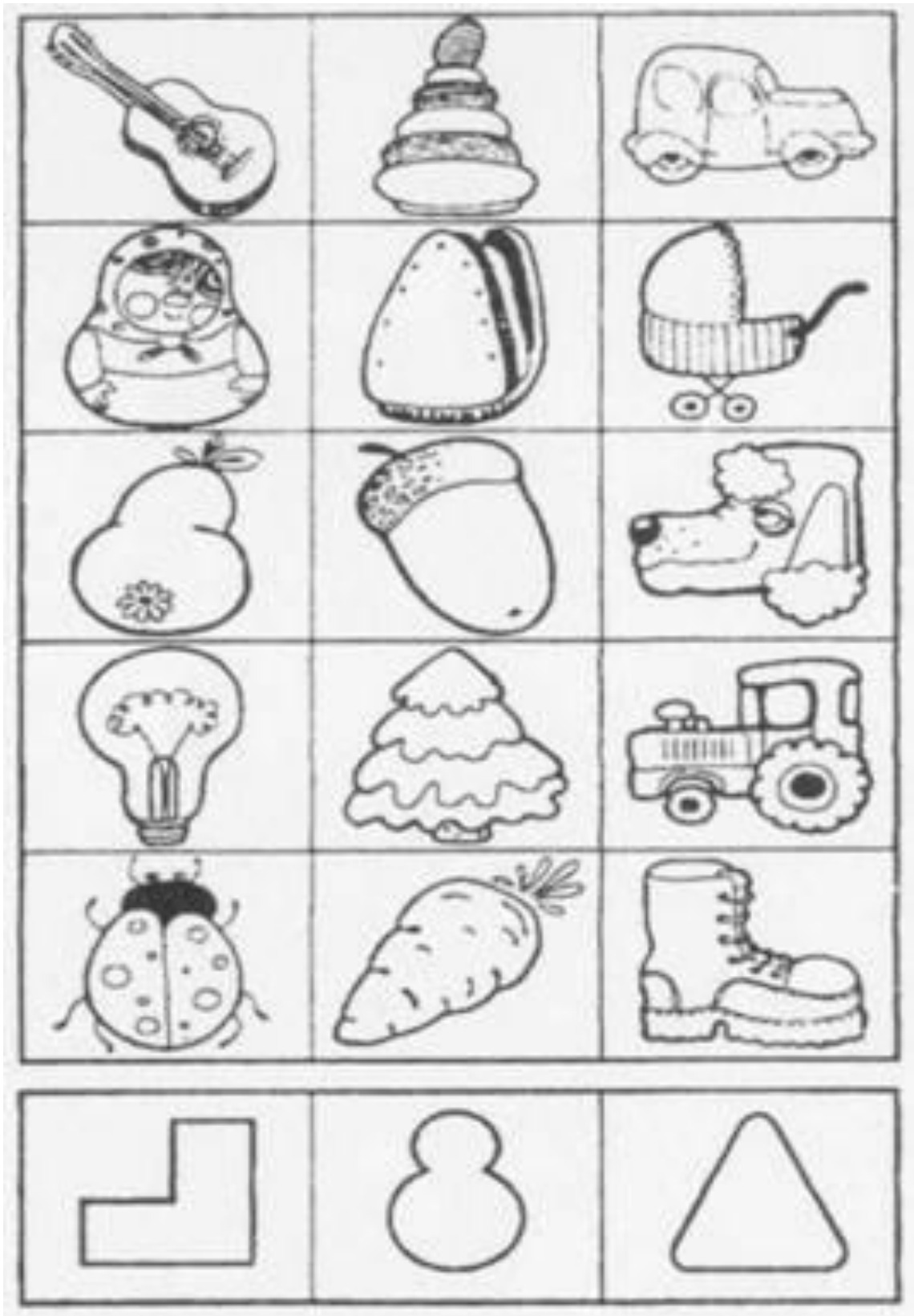
Рівні	Показники
<p>Нижчий за достатній</p>	<p>Дошкільник має переважно позитивну мотивацію до навчання, усвідомлює необхідність саморозвитку та вдосконалення своїх інтелектуальних здібностей, у більшості випадків намагається проявляти активність, ініціативність, здатен до самовираження; рідко вимагає додаткового стимулювання та допомоги з боку педагога; під час виконання завдань на сенсорний розвиток дає приблизно половину правильних відповідей, називає не всі предмети та не завжди може дати їм повну характеристику; непогано володіє розумовими операціями, вміє обробляти, систематизувати та узагальнювати інформацію, у встановлені причинно-наслідкових зв'язків іноді плутається, допускає помилки; у більшості випадків може реалізувати набуті логікоматематичні знання в практичній діяльності; аналітичні здібності розвинуті на середньому рівні – для розв'язання завдань на аналіз та синтез потребує трохи більше часу, ніж встановлено вимогами; вміє порівнювати, класифікувати та групувати предмети одночасно за декількома властивостями (від 2 до 3 ознак); непогано орієнтується в якісних та кількісних характеристиках предметів, часово-просторових відношеннях та геометричних фігурах; володіє здатністю до спостереження, але пошукову поведінку демонструє рідко; уявлення про навколишній світ сформовані на середньому рівні, однак іноді допускає помилки при визначенні реальності подій; намагається виконувати роботу сумлінно та у відведений час, але це не завжди виходить; при вирішенні завдань переважно користується знайомими способами дії, рідко проявляє творчий підхід; комунікативні навички та зв'язне мовлення розвинуті на середньому рівнях; вміє розмірковувати, робити судження та ґрунтовні висновки; приділяє увагу організації та плануванню власної діяльності, у більшості випадків може спрогнозувати результат власної діяльності; схильний до самоаналізу, але має дещо завищену самооцінку; здебільшого здатен самостійно виявити та виправити допущенні помилки.</p>

Рівні	Показники
<p>Задовільний</p>	<p>Дошкільник має недостатньо сформовану мотиваційну сферу, часто демонструє безініціативність в навчанні, вкрай рідко проявляє інтерес до пізнання, робить це лише через додаткове стимулювання; завдання виконує не в повному обсязі та спирається на підказки вихователя; не проявляє бажання до саморозвитку, намагається не виділятися в дитячому колективі; сенсорні здібності розвинуті незадовільно – із 10 запропонованих завдань на відчуття та сприйняття може розв’язати лише 2-3; погано володіє розумовими операціями мислення, часто не може реалізувати набуті знання та навички в реальному житті; відчуває труднощі у обробці інформації, у більшості випадків не може встановити причинно-наслідкові зв’язки та логічну послідовність подій; частково розв’язує завдання аналітичного змісту, потребує на це додаткового часу; з порівнянням предметів за наявними сенсорними еталонами справляється погано (3-5 правильних відповідей із 10 запропонованих зразків); не завжди може назвати відмінності між предметами, погано визначає часово-просторові характеристики, геометричні фігури; порівнює, класифікує та групує предмети переважно за 1-2 ознаками; завдання, які вимагають залучення логічних прийомів мислення виконує переважно за допомогою вихователя, встановлено часового регламенту не дотримується; рівень наочно-образного та словесно-логічного мислення можна характеризувати як низький; не має чіткого уявлення про оточуючий світ; комунікативні навички, плануюча та прогностична функції розвинуті на задовільному рівні; має невеликий словниковий запас, не завжди може сформулювати власну думку; оцінювання результатів власної діяльності у більшості випадків не об’єктивне; помилки та способи їх корекції визначає за допомогою педагога.</p>

Рівні	Показники
Незадовільний	<p>Дошкільник пасивний, має не сформовану мотиваційну сферу, не проявляє цікавості до пізнавальної діяльності, нові знання засвоює погано; не прагне до саморозвитку, в дитячому колективі намагається не виділятися; сенсорні здібності практично не сформовані – із 10 запропонованих завдань на сприйняття та відчуття може виконати максимум одне, у більшості випадків за допомогою педагога; володіє розумовими операціями мислення не дуже низькому рівні, не може застосовувати їх в практичній діяльності; відчуває значні труднощі в обробці інформації, не розуміє прихованих сутностей речей, не може встановити причинно-наслідкові зв'язки та логічну послідовність подій без сторонньої допомоги; завдання аналітичного характеру виконує довго, не в повному обсязі та лише за умови педагогічного супроводу; демонструє дезорієнтацію в сенсорних еталонах, кількісних та якісних характеристиках, а також часово-просторових відношеннях; наочно-образне та словесно-логічне мислення сформовані погано; має фрагментарні уявлення про оточуючий світ; порівнює, класифікує та групує предмети переважно за однією ознакою або взагалі не може справитися з поставленою задачею; завдання, які вимагають залучення логічних прийомів мислення виконує переважно за допомогою дорослого, встановленого часового ліміту не дотримується; комунікативні навички, прогностична та прогнозуюча функції не сформовані, словниковий запас незначний; не вміє грамотно формулювати та виражати власну точку зору; не вміє об'єктивно оцінювати результати власної діяльності, самостійно виявляти та виправляти допущенні помилки</p>

ДОДАТОК Б

Ілюстративний матеріал для проведення тесту «Порівняння за формою»

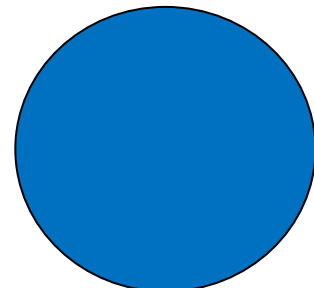
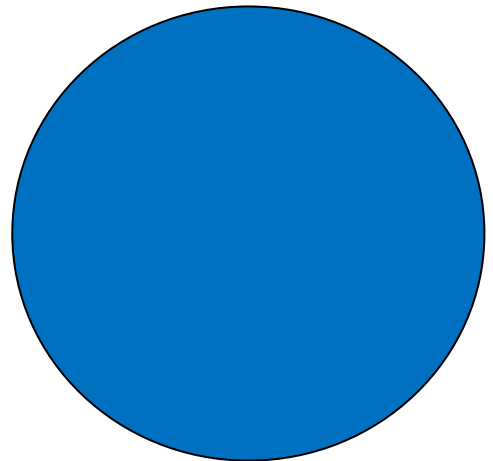
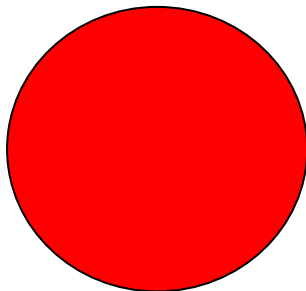
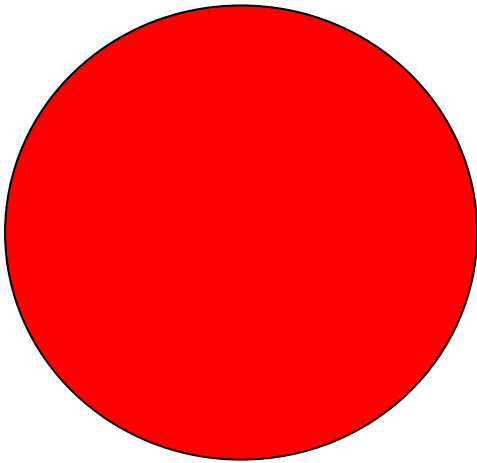
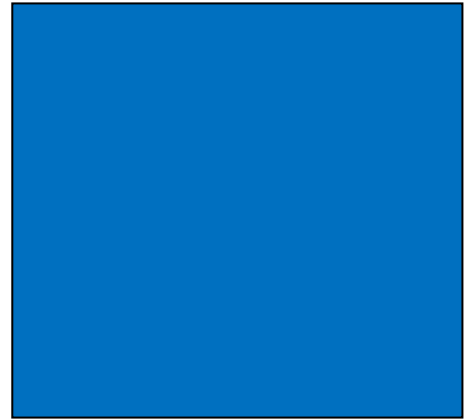
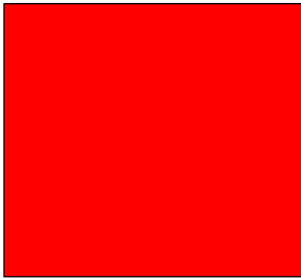
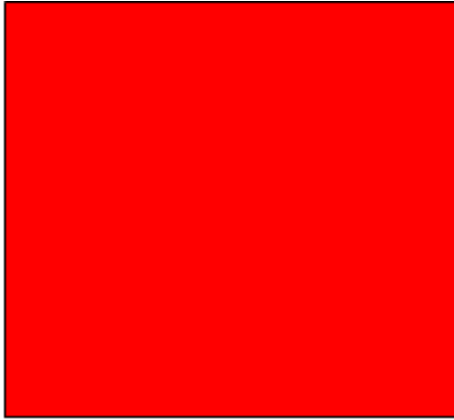

		
1 _____ 2 _____ 3 _____ 4 _____ 5 _____	1 _____ 2 _____ 3 _____ 4 _____ 5 _____	1 _____ 2 _____ 3 _____ 4 _____ 5 _____
Оцінка _____		

Джерело: Дєдов О. Діагностика готовності дітей до школи. Хотин, 2014. С. 88-89.

ДОДАТОК В

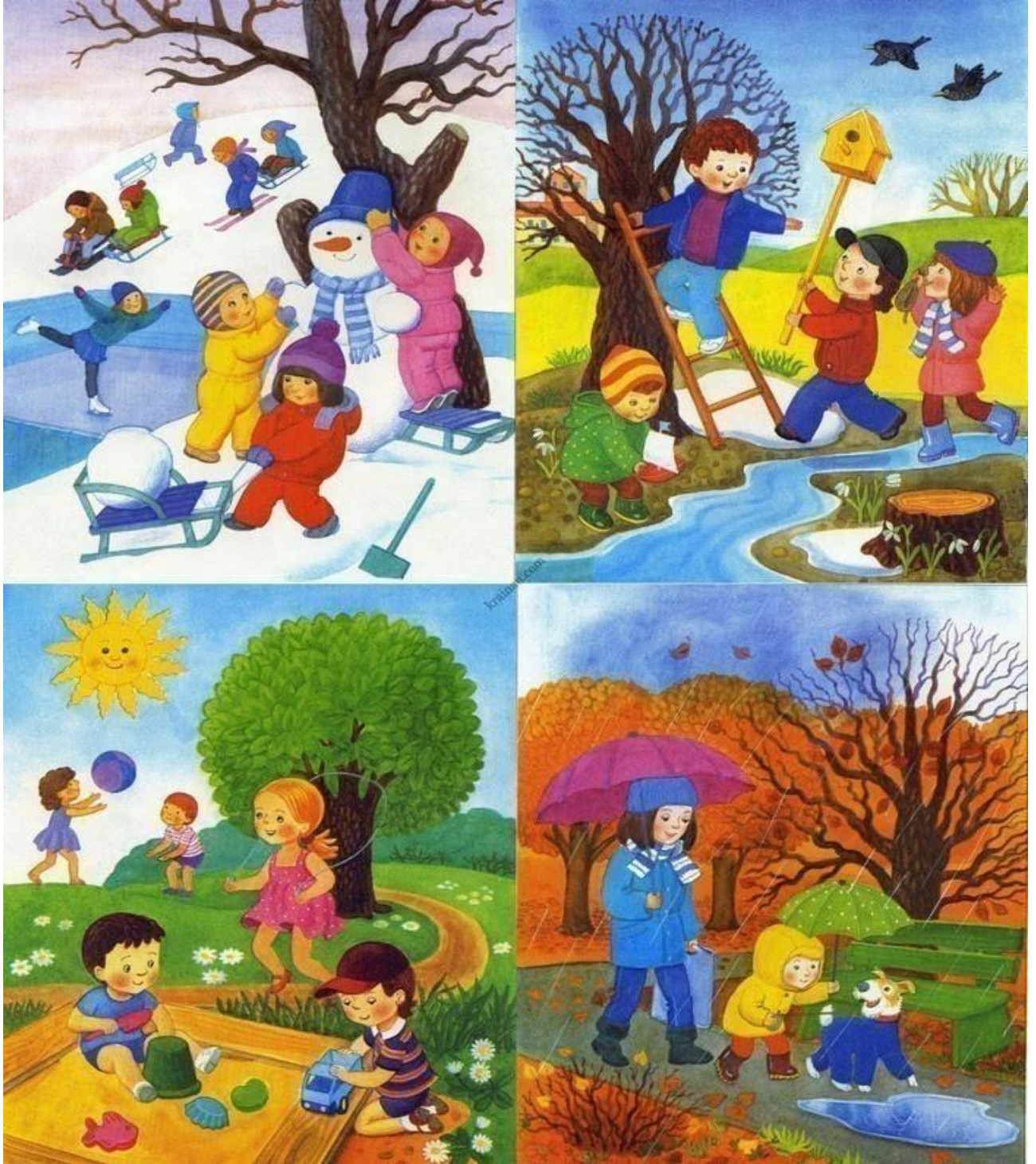
Ілюстративний матеріал для проведення тесту «Класифікація»
(за методикою О. Дєдова)

Джерело: Дєдов О. Діагностика готовності до школи. Хотин, 2014. С. 66-67.

ДОДАТОК Г

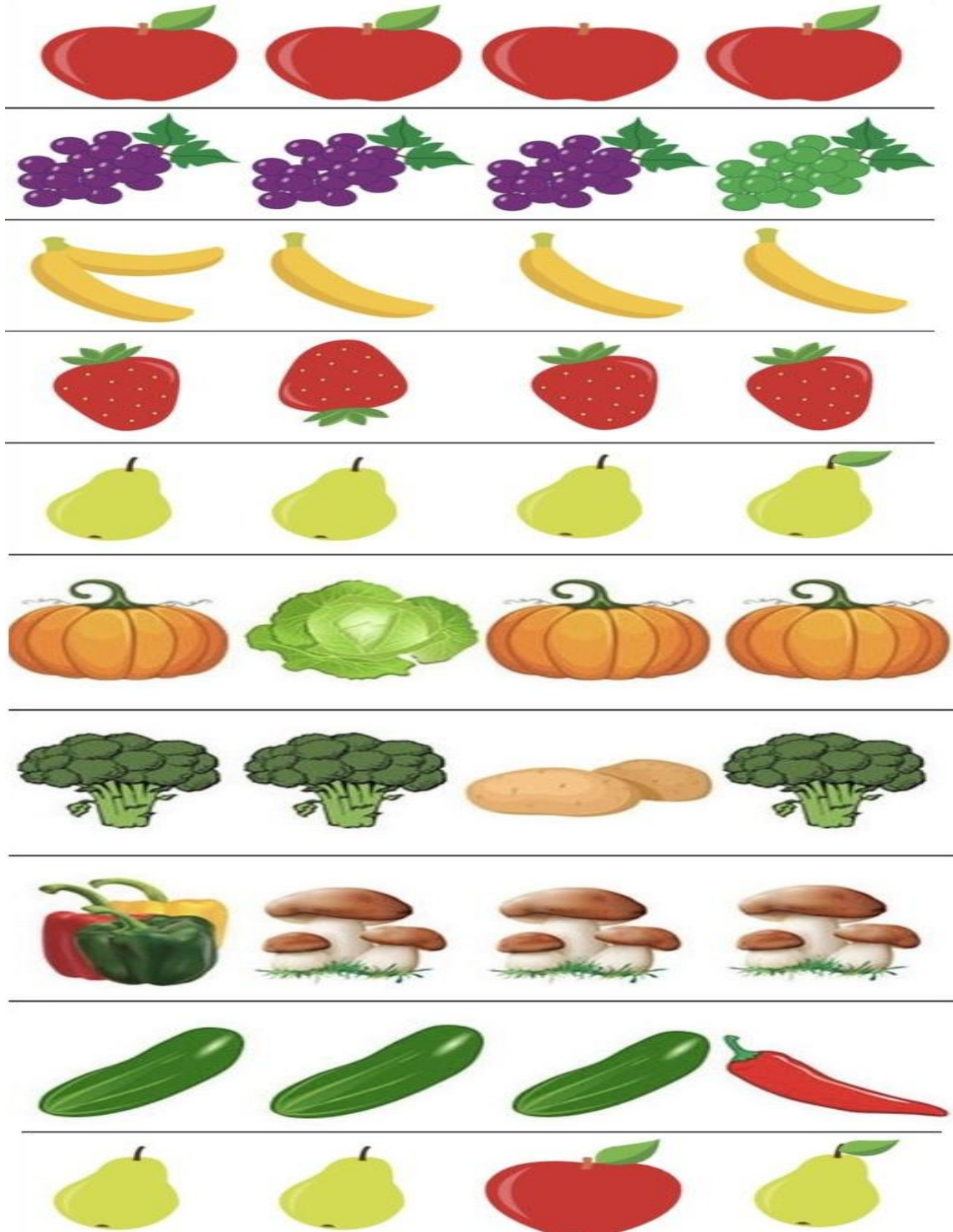
Ілюстративний матеріал для проведення тесту «Послідовні малюнки»
(за аналогією методики Л. Тихомірової)

ДОДАТОК Д

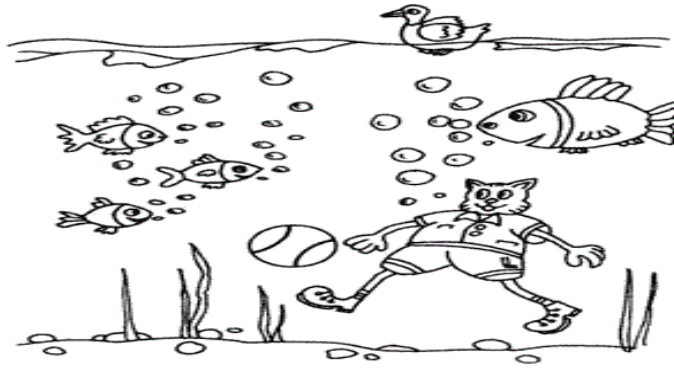
Ілюстративний матеріал для проведення діагностування за методикою
«Знайди зайве» (автори Р. Павелків та О. Цигипало)

Джерело: Павелків Р.П., Цигипало О.П. Діагностичний інструментарій в умовах дошкільного закладу. Київ, 2013. С. 153.

ДОДАТОК Е

Ілюстративний матеріал для проведення діагностування за методикою
«Нісенітниці» (автор Р. Немов)

ДОДАТОК Ж
Використання технології конструювання на заняттях для розвитку
логічного мислення у ДДВ

